

The Project Gutenberg eBook of Ruunulinna: Murhekuvaus 5:ssä Tapauksessa, by Jacob Fredrik Lagervall

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Ruunulinna: Murhekuvaus 5:ssä Tapauksessa

Author: Jacob Fredrik Lagervall

Release date: December 5, 2014 [EBook #47540]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RUUNULINNA: MURHEKUVAUS 5:SSÄ
TAPAUKSESSA ***

Produced by Jari Koivisto

RUUNULINNA

Murhekuvaus 5:sä Tapauksessa

Kirj.

J. F. LAGERVALL

Helsingissä, Waseniuksen kirjaprintissä, 1834.

Imprimatur.

J. M. af Tengström.

JÄSENET:

ROSTIO, Suomenmaan Kuningas eli suuri Ruhtinas.
Ruhtinas JYRI eli JUURIKKI, hänen poikansa.
RUUNULINNA, |
SUUVUORO, | Suomen sotaväin ylimäiset päämiehet.
SALLINEN, |
RATASKILPI, Rostion Apumiesi (Ajutantti).
PIRJO, Ruunulinnan puoliso.
HAAPALAINEN, |
RUUNULINNA, nuorempi |
KANTOJUURI, |
KALLO, | Erinäisiin sotajoukkoin
ILVESLINNA, | juohattajija.
RÄTY, |
PARVIAINEN, |
ynnä muita |
SIMANAINEN, Sallisen Apumiesi.
KIERI, Ruunulinnan Apumiesi.
MARJA, Pirjon Tupaneito.
LEMMES, miesipuoli | Varoittavaiset olennot.
LUONNATAR, vaimopuoli |
SYÖJÄTÄR, Noitajoukon emäntä.
MAMMOTAR, |
VAIVIATAR, | Noitajoukkoa.
KIVUTAR, |
SAVISUU, noita, siihen aikaan Sotajoukon Lääkäri.
Suuvuoron Haamu.
Kartanonvartian ääni.
Sotaväkeä.
Kaksi murhamiestä poikineen.

1. TAPAUS.

(Himohirrellä, joka on mäki likellä Kurkjoin hovia.)

1. KOHTAUS.

MAMMOTAR, VAIVIATAR ja KIVUTAR, LEMMES ja LUONNATAR.

KIVUTAR.

Missä näämmä toinen toista?

MAMMOTAR.

Siellä missä liemu loistaa,
Missä ukko jyriisee
Että ilma tärisee.

KIVUTAR.

Taikka synkässä salossa,
Taikka pohjalan talossa.

VAIVIATAR.

Meitä tuopi pohjatuuli,
Meitä kaakko kannattaapi,
Lähättääpi lännetuuli,
Survoa suvinen tuuli,
Koiliainen kojattaapi,

Vesimyrsky myyvittääpi.

KIVUTAR.

Myrsky meitä myyvittääpi,
Tuuli tuima tuuvittaapi,
Viepi Virosta Kyröön,
Kyröstä Viroon viepi,
Avasaksast Aunukseen,
Alamaahan Aunuksesta;
Luota ilkiän Iharin,
Luokse Imatran ihanan,
Kautta karkian Kalarin.

MAMMOTAR.

Ennen kuimme ennätämme
Niitä saloja sanella,
Niitä nimiä nimetä,
Kunne kulkea tahomma;
Ajatukset aivoissamme
Jäävät jälell jälkiämme.

(Kuuluttua huuvon ulkoa, jota ei voi selittää,
varustautuuvat viettelemään Ruunulinnaa.)

KIVUTAR.

Jo mie tulen tuttuisein,
Kulen kuhtuin kummisein,
Viettelemään viisasta,
Yllyttämään ylpeetä,
Ylintävaltaa vaatimaan.
Sana kansan kaottaa,
Sana sankarin satuttaa,
Niin myös viisaan villittää,
Kevätpäiväll pävelle,
Valo Auringon aholle,
Käärmeen saattaa kätköstään,
Maon maasta maattuvaan:
Niin myös ylpeys yllyttää,
Näyttäin konnall korkeutta.
Lennän pilvenkannall tuon,
Jossa onnen hällen suon.
Asettauvun aijallen,
Panettauvun taijallen:
Ensin sanon sankariks,
Sitten kuhun kuninkaaks,
Majesteetiks mainihen,
Ruunattavaks Ruhtinaks.
Jos minust ihtens kavoittaa,
Kyll vaimons hänen tavoittaa.

LUONNATAR.

Minkätähen mielessänne
Ja myös aina kielessänne
Pysyy petos, yllytykset,
Vijattoman villitykset.

KIVUTAR (Ei kuulevanaan Luonnattaren sanoja.)

Emäntä kyllä ennättää,
Kohta sen tuuli lennättää,
Täyttämään tätä työtäni;
Kuin vaan höplitän vyötäni.

(Höplittää vyötään; ukkoisen jyrinä ja tuli.)
Kuulen kummini lennosta,
Mitä hän mieli ennustaa.

(Lemmes ja Luonnatar loikastautuvat seurasta.)

MUUT (yksiäänisesti.)

Pane mustaan valkiaan,
Nokeen sekoita kalkkia,
Lunta hiilillä hivuta,
Nokea liijulla kihnuta,
Varia jäällä jäähytä,
Vilua tulella lämmitä.

(Liehtovat paletta.)

Liehtokaam, kiehtokaam,
Painakaamme paletta,
Vatustakaam valetta;
Nostakaamme painumaan,
Painakaamme nousemaan,
Liehtokaam, kiehtokaam.

(Katoavat.)

2. KOHTAUS.

SUURI RUHTINAS, seuroineen, jossa KALLO ja SAVISUU kohtaa PARVIAISEN, joka saattaa haavoitettuja.

SUURI RUHTINAS.

Näiltäpä nyt sanan saamme
Kuinka kuuluu asiamme,
Ken tappelun on voittanut
Ja riemun soiton soittanut?

(Likeneevät.)

Nä kunnolliset kumppanit,
Jotk valtakuntaa varjeliit,
Kunniahaavain kantajat,
Ja esimerkkiin antajat,
Meill sanokaat nyt salaamat,
Liek aina hyvin asiat?

YKSI HAAVOITETUISTA.

Kuin mäntiin liki mäkeä,
Niin kaatui paljo väkeä,
Tuhansii kaatui keollen
Ja valmistettiin peoillen:
Vaan Ruunulinna lennätti
Ja meillen avuks ennätti,
Hän saattoi voiton mejän väill,
Hakaten Hattaran omall käill.
Ken taitais haavain sulkea?
En jaksais enee kulkea.

(Näantyy.)

SUURI RUHTINAS (Sitoin hänen haavojaan pyyhkeellään.)

Jos voisin sulkea haavasi
Ja kostaa koetut vaivasi!
(Parviaisellen osottain.)
Tarinoippa tarkemmasti,
Mikä meno metelissä,
Kuinka kuulutaan puhuvan,

Ketä soimataan soassa?

PARVIAINEN.

Sallisellen sai sanomat
Menosta metelijoukon,
Hankkeista[1] Harakkaristin,
Vihollisten viisattua,
Saastasien saatettua.
Meijän joukko jouvuttautui,
Meijän leiri leimahteli,
Kaikki suoriutuit sotaan,
Kaikki keräytyit keollen,
Kaikki toivoivat toroa,
Kaikki tahtoivat tapella,
Vuottiit verenvuuvatosta.
Kuului huuto kuusikosta,
Metästä meteli kuului,
Saloista soan sanomat,
Sotahuuvot soihen päistä.

Oivamies Oravakangas,
Pohjan poikiin keralla
Oli ketetty keollen,
Tanninen tapettu suollen,
Mullinen[2] muruiksi lyöty,
Silmät Siekkisen sovaistut,
Sorvali maahan sorrettuna,
Pahoin Hörtsä höyhennetty,
Paltto painanut pakoon;
Joukki joutunna jälestä,
Joukin joukko juoksenteli,
Hämmentyi Hämeen joukko,
Savolaiset salvattiin,
Savon sankarit mokommat,
Savon uhkeat uroot,
Taakse salmen salvattiin,
Ettei päässeet päästämään
Hämäläisiä häästä,
Saaneet Aunuksen avuksi.
Monta kaatui Karjalaista;
Kaikki Kajaanan sotiat,
Vaipui vahva vaimojoukko,
Kaatui kaunis neitokansa.
Meill ol loppu melko lässä,
Ehto elämän käsissä
Riipeyvelt Harakkaristin,
Taluttaissa tappelua,
Yli kukkulan ylävän,
Ympäri ylävän vaaran,
Kurmon kuoleman kuletti,
Meijän leiriimme levitti.

SUURI RUHTINAS,

Mikä tuli turvaksenne,
Minkä avuks arvelitten
Kuka kumminkin pelasti,
Auttoi ahtaassa tilassa?

PARVIAINEN.

Tuli Sallinen samassa,
Hajonneet haki kokoon,
Pakeniat paikoillensa,

Yhisteli, yllytteli;
Nerokkaillen antoi neuvon,
Tarkoin outoja opetti,
Tappelemaan taitavasti,
Alangolla ahtaalla.
Hepo tunkoopi hepoa,
Miesi miestä haittoapi;
Toiset tiellä toisillensa,
Toiset toisia sysiivät,
Reikeä reväistäksensä,
Akkunaa avataksensa,
Veräjätä väljennellä;
Josta sopisi sotia,
Josta taitaisi tapella,
Jost oisi jousillen tiloa,
Vasamoillen varma juoksu,
Nuolillen nopia kulku,
Käsivarrellen varoa.
Riittoisasti Ruunulinna,
Uros muita uhkiampi,
Kahta pijoja pitempi,
Korttelia korkiampi,
Turpiampi tunnetuita,
Tukevampi tuttujamme,
Ennennähtyjä enempi,
Hakovampi hartioilta,
Leirimme lennättääpi,
Nelkoneliseen ajaapi,
Ääni kuului ärjynnällän,
Koskenpauhullen komanto,
Ruskeen ruunasa selässä.
Se ol vatalta vakava,
Varsin kylläinen kylillä,
Sotikko[3] soassa käynyt,
Taivutettu tappeluissa,
Tyrmän alla tyynnytetty,
Linnan luona luonuutettu,
Ojennettu ohjaksilla,
Miehen mieltä noutamaan,
Ajatuksia ajajan.
Soan soitot tunsi kaikki,
Tunsi rummut tunnettavat;
Omat rummut ruuna tunsi,
Oman huiluin huminan,
Oman joukon hurrahuuvon,
Aivan selvästi selitti,
Virsisistä vihollisemme,
Pajatoksista pakanan,
Kohta äänestä älysi.

KALLO.

Elä ruunasta rupata,
Heitä tarinat hevosta.

PARVIAINEN (Ylenkahteella silmiä luvven Kalloa vasten.)

Ruunallensa Ruunulinna
Sanoi moniaita sanoja,
Heitti tietoa hevollen,
Varman käskyn varsallensa,
Ketä keksiä pitäisi,
Ketä tahtois tavata.
Ruuna käännäksen rutosti,
Kepiästi kengillänsä,

Vikevästi viskareilla;[4]
Hakooi Harakkaristin,
Nopiasti nouvattaapi,
Ehtiipi eripuraisen.
Likentäytyi Ruunulinna,
Konnan koljusta kohotti,
Satulasta maahan saattoi.
Mitattua miekkoansa,
Hakkaisi Harakkaristin,
Muruisiksi murhamiehen,
Tappoi kurjan tantereellen.
Kuului huuto kulkeneeksi,
Aina leistä letiin,
Koko joukon päästäpäähän:
Että kuoli kurja miesi,
Kaatui kapinan tekiä,
Mestattiin metelin alku,
Soanaine sorrettiin.
Vaan ei paikalta paennut,
Hänen vähäinen väkensä,
Outti ouvoilta apua,
Tukee tuntemattomilta,
Kuolemata kostaaksensa
Hattaran Harakkaristin.
Jopa joukot jouvuttautuit,
Jopa turvaksi tulivat.
Ryssät päällen ryykäisivät,
Ruohti runnisti kovasti,
Juutit julmasti sotivat,
Puolan pulkat polvillansa
Vasamoita vaihtelivat,
Asettivat ampuneuvot,
Joilla silmin sihtaisivat.
Sinikaulat kauhiasti,
Tattarlaiset tappelivat,
Vielä muita villimmästi.

SUURI RUHTINAS.

Eikö pelänneet petoja,
Vähän väen vähättäjät,[5]
Pienen joukon juohattajat?
Eikö pehmenneet pelolta,
Pelon tuskoo tuntenunna
Suuvuoro ja Simanainen,
Sallinen ja Haapalainen?

PARVIAINEN.

Samoin kuin saarva sammakkoa;
Koiraskokko korppiloita,
Eli varis varpuisia
Ja kuin ohto oravilta
Pelon vuoksi peitteleksen;
Samoin uhkeet uroot,
Vihollista vierastivat.

SUURI RUHTINAS.

Vaan kuka tuossa tulossaan
Niin kiireesti kiijettääpi.

3. KOHTAUS.

Entiset ja RATASKILPI.

SUURI RUHTINAS.

Saatatko sulasanomat,
Käypikö toivoni toteen?

RATASKILPI.

Suomen suurta Ruhtinaa
Tervehitään Tervussa:
Jossa viimoviikolla
Harakkaristi miekalla,
Tavattomast tapatti,
Hävyttömästä hävitti,
Teijän paraat palveliat,
Ylimäiset ystävämme,
Poltti teijän puoltajanne.
Vaan Ruunulinna runteva,
Ain paraan tuuman tunteva;
Hän kosti konnall koiruuvien
Ja osottaa siellä oikeuven.

SUURI RUHTINAS.

Teot on tehnyt toimelliset,
Palkittavat palvelukset,
Rehelliset reistannunna.
Millä palkita paraten
Tainnen, täytetyt tekonsa?
(Ajateltua vähäisen.)
Vaan saata hällen sanoma,
Ett köllinsä on Ruhtina;
Tervehi Tervun haltiaks,
Kuhu Kurkjoin isännäks.
Tämä tästä hetkestä,
Kantakoon kauniin nimensä.
(Seuralleen.)
Holhotkaatten huonot kaikki
Joita haavat haiskannunna,
Rauta raaka raaellunna,
Joita vaivat vaivannunna;
Jotk on sorretut soassa,
Sorretut sotateolla,
Sotarinnassa rikotut,
Tallattuna tantereellen,
Heitetyt hevoisten alle,
Alle ruuniin rumiin;
Poleksia pitkin poikin,
Taputella tammanvarsan
Kengällä ketoa vasten,
Kaviolla kallioa.

RATASKILPI.

Sairashuonees sillanpäässä,
On jo oltu oiva häässä,
Ei ou tilaa siukoillen
Eik enee mahu kiukoollen.

SUURI RUHTINAS.

Savisuu mäne samassa,
Saata sairaita somastii,
Tautiisia taitavasti;
Saata huonot hurstiloilla,
Laita lakanan varoilla,

Siukkahuoneesta sivuitin,
Holhottavaks maahoviini,
Kahottavaks kartanooni,
Kartanooni kaunoiseen,
Annaporiin ankaraan,
Ankaraan asunsiaani:
Jossa vietin jollonkullon
Ilmassa ihanaisessa,
Jonkun viikon joutilaana:
Viimein viimeissä kesänä,
Rauhanaikana rakassa,
Suosiossa Suomenkansan;
Kansan kaikkia paraimman,
Joukon muita muitteramman,
Hyvätahtoisen tavoilta:
Jos ei ou opilta tuttu,
Eikä tuttu tuumiltansa,
Niin on tuttu tunnoltansa,
Omantuntosa opilta.

SAVISUU.

Viholliset minne viemmä,
Kunne kurjija kuletan?

SUURI RUHTINAS.

Ei ole väliä väillä,
Ei vihaa vihollisilla;
Kuin ovat keollen kerran
Kaatununna kaulaksutta;
Loppuu vaino vaartajilta,[6]
Yhistyyvät ystäviksi,
Kuuluisiksi kumppaniksi;
Tunnustaavat turhan riijan,
Vihan viimeisen vähäksi,
Hupa-aineiseks asian,
Sopimattomaks soaksi.

(Ratastaavat pois.)

4. KOHTAUS.

SYÖJÄTÄR seuroineen.

SYÖJÄTÄR.

Mitä siskoini sanotta,
Mitä minult anotta?
Pitääkö teitä laittaman,
Syntisiä haittaamaan?

SEURA.

Meill on mieli koettaa,
Ruunulinnan ylpeyttä
Kalat kauniit pyyvetään,
Ongen maimalla[7] ongitaan;
Kulta, kunnia kurjalta
Omantunnon ongittaa.

SYÖJÄTÄR.

Vaimolleen toivon ilmoitin
Ja häntä vimmaan villihin;

Hän alkoi tekoon vaalia
Ja herkut hyvät laatia.
Jos puuhassamme puuttuupi,
Niin hän suurest suuttuupi;
Ja yksin ylkäns yllyttää,
Tekemään tyhmää tylyyttä;
Jost ei meillen voittoa,
Ei likeistä ei loittoa.
Ja emmä osaa ollenkaan
Tästä täyvest saaliist saa,
Jos emmä ole auttavat,
Että hyö ihtens kauttavat.

SEURA.

Olkaamme siis auttavat,
Että hyö ihtens kauttavat.
Helvetin henget kostaavat,
Mitä hyö verellä ostaavat.

SYÖJÄTÄR.

Viettäissämme aikoamme,
Tehkääm uuraast taikojamme,
Kennen jo saamme kansaamme,
Sen kyllä saatamme ansaamme.
Meijän nyt tulee hälytä
Ettei ennätä älytä,
Kavaluutta kankiaa
Johonka hän lankiaa.
Anna jouseni laukiaa
Ennenkuin silmänsä aukiaa.

KAIKKI.

Anna ansamme lauveta,
Vaan ei silmänsä auveta.
Kalat kauniit pyyvetään.
Ongen maimalla ongitaan;
Kulta, kunnia kurjalta
Omantunnon ongittaa.

5. KOHTAUS.

Entiset, LEMMES ja LUONNATAR, RUUNULINNA ja SUUVUORO.

RUUNULINNA (Syöjättären seurallen.)

Tänne ihtenne kääntäkää,
Ja jos on ääntä, ääntäkää!

SYÖJÄTÄR.

Terve, Tervun isännäll,
Kunnia Kurkijoin haltiall,
Ruunulinnan Ruhtinall,
Kuninkaallen kuuluisall!

SYÖJÄTÄR seuroineen. (Yksiäänisesti.)

Terve, terve, terve teill!
Ilo, ilo meill!
Toivotamme.

SYÖJÄTÄR seuroineen. | LEMMES ja LUONNATAR.

Onnea, | Tuntoa,
Kunniaa! | Kuntoa!

SUUNVUORO.

Mulla ei ou sanomista
Eikä mitään anomista;
En ano teijän armoanne,
Enkä hirvii hirmuanne;
En mielly toivotuksiinne.
En hämmästy voitokuksiinne.

SYÖJÄTÄR seuroineen. | LEMMES ja LUONNATAR.

Kuntoa, | Kunnia,
Tuntoa! | Onnea!
Suomma Suuvuoron suvulle
Suurell Ruhtinasuvulle.

SYÖJÄTÄR.

Jos et ite jouvukkaan
Siihen isoon loukkaan,
Niin siemenestäis sikiivät,
Jotka kansoi juohattaat,
Isompii kuin isänsä.
Ja ite olet oleva
Ruunulinnaa likinnä
Vaikk häntä paljo

SYÖJÄTÄR seuroineen. | LEMMES ja LUONNATAR

Pienempi, | Suurempi,
Vähempi, | Isompi,
Osattomamp, | Osallisemp,
Onnettomamp, | Onnellisemp.

KAIKKI.

Suuvuoro suuremmaks.
Ruunulinna runsaammaks.
Molemmillen
Onnea,
Kunniaa!

(Syöjättären seura pakenee sanoin keskenään.)

Jo hän onkeen tempoa,
Vakuus hänes hemppoa;
Kuin ou jalka kurjall tiell,
Niin on syvän ammoin siell.
Kalat kauniit pyyvetään,
Ongen maimalla ongitaan;
Kulta, kunnia kurjalta
Omantunnon ongittaa.

SUUNVUORO.

Mitä olemma tehnyynnä?
Oletko mitään nähnyynnä?
Olenko mieleni myönnynnä,
Tai hulluheiniä syönnynnä?

RUUNULINNA.

On haltioita veessä,
Ja vuoriss, maassa, metässä,

Korvillain kuulin sanovan,
Sull onnen sanoit ohjaavan,
Ett siemenestäis sikiivät,
Jotka kansoi periivät.

SUUVUORO.

Sinuu kuhtuit kuninkaaksi,
Tervehtiit Tervun haltiaaksi.

RUUNULINNA.

Sanoit nimittäin nimellein,
Kurkjoin kuuluvan minullen;
Jos olin oikein älyssä,
Heijän häjyin hälyssä.
Tätä en taija käsittää
Seposelvään selittää,
Heijän häjyin pelittää.
Jos hyö tulisivat vielä
Kuka ties mie saisin tielle,
Kuin Harakkaristin voitimma
Ja riemusoiton soitimma,
Niin toivo rinnas havahti
Ja silmä kahtoin kavahti,
Mitä näki omisti omaksi,
Luulten lunastetuks palkaksi.
Vaan kuinka päästä kuninkaaks
Ja Suomen suureks Ruhtinaks?
Rostio isäntänäm istuupi,
Ja poikinensa elääpi.

SUUVUORO.

Ja eläkääät aina mielessäni,
Ei ainoastaan kielessäm,
Eläkään maamme haltia,
Sitä suokoon kaikkivaltia!

LEMMES.

Elä pyri pyörivillen,
Rappuisillen raskaillen,
Valtaa vaai vaikeinta.

(Pois ynnä luonnattaren kansa.)

6. KOHTAUS.

RUUNULINNA, SUUVUORO ja RATASKILPI.

RATASKILPI.

Terve, Tervun isännälle,
Kunnia Kurkjoin Ruhtinalle!
Sen nimi tulee muutetuks,
Ja nimeltäsi kuhutuks.
Sen ilkiöpäinen isäntä,
Latto on pahassa paulassa
Ja istuu kahle kaulassa;
Osallissa oltuansa
Pantsarin pahateoissa.
Ilolla vielä ilmoitan,
Kuninkaan seuran vieraiksi
Saat tupaantuliaisiksi.

RUUNULINNA.

Itekin kuningas kulkisi,
Jos toivotukseni kuulisi,
Tahtomieleni tapaisi.

RATASKILPI.

Varsin varmaan jo on tiellä,
Kuka ties jos ei jo siellä.

RUUNULINNA.

Siis kumppanini kulkekaam
Juur joutuisasti, joutukaam!
Jos puolisoni tietäisi
Ja viesti hällen vietäisiin!

RATASKILPI.

Sana saatettiin samassa
Ilman juonin[8] juoksemata
Kulokkaan kulettemata.
Jo oli ihtens laatinut,
Ja sinua vastaans vahtinut,
Hän Ruunulinnas outtaapi
Ja kaikki valmiiks laittaapi.

(Kiirehtiivät Ruunulinnaan.)

2. TAPAUS.

(Ruunulinnassa.)

1. KOHTAUS.

SUURI RUHTINAS, seuroineen ja PIRJO.

SUURI RUHTINAS (Tervehtiin Pirjoa.)

Ihana iltaa,
Suloista suosioo,
Orpanoilleni onnea,
Ruhtinoillen runsaast,
Totisesti toivotan!

PIRJO.

Armas kultainen kuningas,
Suuri Ruhtinas suloinen!
Onnen suotta, onnen tuotta:
Onnen saatatta osaksi,
Osotatta onnenmerkin,
Läsnäolennoll omalla,
Ihanaksi illan tiettä,
Onnelliseksi olennon,
Tuliaisemme tupaan,
Annettuun asunsiaan.

(Muut mänevät toiseen suojaan.)

PIRJO (Yksinään.)

Etpä paikalta pakene
Etkä liiku linnastani,
Näe koskaan kotiasi
Etkä pesääsi peräy
Tanaasi[9] takasi käänny.
Harvoin susi surmaajaansa,
Karhu ohto kaatajaansa,
Metänpeto mestaajaansa,
Kohti päätyy koitamaan,
Sattu samalla tavalla
Kuin sie ansaani asetuit,
Tulit tuhma mun kotiini.

2. KOHTAUS.

RUUNULINNA ja PIRJO.

RUUNULINNA.

Pirjoiseni, pienoiseni,
Emoiseni, eukkoiseni,
Kultaiseni, kukkaiseni,
Vaimoiseni, varpuiseni,
Serkkuiseni, sirkkuiseni!

PIRJO.

Terve, Tervun haltiallen
Kuninkaallen kuuluisallen,
Ainouven ansainneellen,
Hertaisellen herralleni!
Terve, tehuiltä teoilta
Terve, vasta tehtäviltä!
Mullen antoit arvanlyöjät,
Unissani uuvet toivot,
Uuven neuvon onnennejot,
Noitajoukko juohatukset,
Sulasanommat saneli:
Halun maamme hallituksen
Valvoin nähyssä näössä.

RUUNULINNA.

Minä mietin mielelläni
Ennen tehtyjä tekoja,
Ennen ajetut asiat,
Soat ennen suoritettut;
Vaan en vasta alkavia
Ennen tienne ennustella,
Ennen saattane sanella,
Ennen kuin on kunnollansa.

PIRJO (Temmaten puheen.)

Kuoletettuna kuningas,
Suuri herra surmattuna,
Tämän hämärän hälyssä — — —

RUUNULINNA.

Mitä sanot saastaisuutta?
Mitä pahuutta pakiset?
Suurta Ruhtinaa suloista,
Ylimäistä ystävääni,
Aina eesauttajaani,

Sukulaista surmoaisin.
Oikeen omalla käillä,
Oikeen omassa koissa,
Majassani maatessansa,
Keltä äsköin kenkätyssä?
Jossa turvata tulisi
Mustan murhaajan käsistä,
Kuka turvaaksen tupaani,
Huomaantuupi huoneeseni
Varjeluksen vaaliana.

PIRJO.

Ei ollut toivoni totiset,
Eikä unet uskottavat!
Kyllä kypärää kysyisit,
Kyllä haet hallitusta,
Kyllä arvosi anoisi,
Ylpeytesi yllyttäisi:
Vaan et tohi toivoasi,
Etkä tahtoosi tavata,
Mielihalua hakea.
Jos oisin vyötty miehenvyöllä,
Pantu miehenpalkimella
Niin en saattaisi sanoa,
Julistoa julkiaisi,
Ilmoittoa ilkiäisi,
Ahtautta aivoissani,
Tuota hengen heikkoutta,
Typeryyttä tyhmänlaista.
Voisit väärin voitettua,
Kyllä korjata kotiisi,
Liki linnaasi liketä:
Vaan ei arkkua avata
Johon kätkisit käsillä,
Johon saattaisit salata.
Jos mielit olla miehenäni,
Tahtonet omani olla,
Elä lyki lykkyäsi,
Onneasi pois osota.

RUUNULINNA.

Jos oun kuninkaaks kuhuttu
Maamme valtiaks valittu,
Suotu Suomen Ruhtinaksi;
Kyllä onni ohjoapi,
Auttaa hyvillä avuilla;
Ilman ilkeitä teoita,
Paihti neuvoita pahoita,
Tekemätä mustan murhan.

PIRJO.

Onni on omassa käissä,
Onnen ohjakset kotona;
Kääri ympäri kätesi,
Aja niillä aikanansa,
Kotiasi kohti käännä,
Kohti linnaasi likennä.
Käännä vasten vaimoasi,
Joll on osa onnessasi,
Jollen on onnesi ihana,
Korkeutesi koria.

RUUNULINNA.

Vaan jos tuumat turhin käyvät,
Katkiavat onnenohjat,
Onnenkuolaimet kuluuvat?
Lyhyeksi lykky jääpi,
Paha palkaksi tuleepi.

PIRJO.

Jopa kuulut kultaiseni
Minun mieltäni perivän;
Jopa tutkit tuumiani,
Haet mieleni halua,
Oman onnesi etuja.
Luve onni omaksesi
Niin on voitto voimassasi.

(Mänee pois.)

RUUNULINNA (Yksinään.)

Mitäs laait, mitäs vaait,
Mitä onneton osotat,
Mitä kaikatat katala;
Mitä pyrit pyytämään.
Mitä vaatimaan varustut,
Ehättäyt ehtimään,
Härnyytät häjyllen työllän?
Tunnen tuntoni kysyvän:
Mikä on olennon onni
Autuus vähäisen ajan,
Suhteen onnen suuremmaisena,
Ijankaikista iloa?
Muutoin muistossa hyvässä,
Suloisessa suosiossa,
Aina arvossa pietty,
Suhteen suuren ansionsa,
Tautta valittuin tapoinsa,
Tautta käytöksen tasaisen,
Kuningas on kuuluisaksi,
Suomessa tutuksi tullut;
Mitenkä minuukin kohti,
Kuinka kohti kotiani,
Heikkoo heimokuntoani,
Sukua surunalaista,
Aina levitti apunsa?
Pois turhat tuumat pois!
Pois musta murha pois,
Pois tunnon turmelukset,
Pois ylpeyven yllytykset,
Pois hengen heikkous pois!

3. KOHTAUS.

RUUNULINNA ja PIRJO.

PIRJO (Astuin sisään.)

Kuin yksin ylkäni,
Ain ajatuksissa?
Ann ajatusten männä
Ja käteis tekoon käännä.
Seuraan ihteis sekoita
Pois miettimiset porota.
Kanna hunaja huulillasi,

Kätkiin käärme käsissäsi,
Hihassa hijottu puukko:
Karta murha muuvostasi,
Syvämmestä tuonentoukka.

(Ruunulinna mänee pois.)

PIRJO (Yksinään.)

Tulkaat kaikki tunnonvaivat,
Kaikki kalmat kauhistavat,
Kaikki kauhiat olennot,
Kaikki hijet hirmuultavat.
Kaikki kummat kulkekaatten,
Ehätystäin estämään!
Luven tehyksi teoksi,
Laitetuksi laitokseksi;
Mink oun miettinnä hyväksi
Kanssa kahtonna paraaksi,
Otolliseksi onnelleni.

(Mänee pois.)

4. KOHTAUS.

RUUNULINNA ja SUUVUORO.

RUUNULINNA.

Sinun kansais kahenkesken,
Kahenkesken, suutasuuksin,
Oisi salaa sanomista,
Oisi suinkin suihkaistava,
Aivan tärkeätä asiita:
Josta voisit suuren voiton,
Perillisilleis perinnön,
Hankkia halun perästä:
Ison kunnian itellen,
Ystävällesi ylimmän,
Ruunulinnall runsaimman.

SUUVUORO.

Heitä liijat helvettiin:
Sano yhellä sanalla,
Puhu puhtaalla puheella;
Onko vasten valtakunnan,
Vasten luojan, vasten luonnon,
Vasten käskyjä vakoja,
Vasten vanhoja tapoja?
Niin en pyri pyyvyksiisi,
Enkä ansaasi asetu,
Enkä paulaasi panetu:
Enkä ehi kunniaa
Enkä tavaraa tavoita
Jot ei tunto tunnustaisi,
Oma tieto omistaisi,
Arveleisi ansaituksi,
Lukisi lunastetuksi,
Oman ohtani hijellä,
Oman ansion avulla.
Elä hae haureutta,
Kovin suurta korkeutta,
Ylinpaltista yleyttä.
Kuule kuninkaan puheita
Suloisuutta suuren herran;

Kuinka jätti jäähyväiset,
Monet teillen terveykset;
Molemmillen lahjat laitto;
Rintasolkia somia,
Joss on kivet kiiltäväiset,
Solet soivatut hopeesta
Palin kullasta paraasta.

RUUNULINNA.

Jokos pois joututaksen?
Eikö jääne eineellen,
Eikö aamuisen ajaksi?

SUUVUORO.

Käski kärrit valmistella,
Laittaa vaunuja varemmin.
Tahtoo vielä Viipuriin
Tulevaksi yöksi tulla,
Ennen yötä ennätteä.

(Ruunulinna mänee pois.)

SUUVUORO (Yksinään.)

Eikö ylpeys ylyttäne
Moista miestä mieleltänsä,
Paavuta pahatekoon?
(Nukkuu istuillaan, nousee äkkiä ylös.)
Kaotkaa kakkiat[10] kavalat!
Katoa uni kamala!
Mitä kummia kuvaillet,
Onnettomuutta osotat?
Vaikk oisi vaaraksi itellen,
Omaks surmaksi olisi,
Kavaluuden karttaminen,
Pahan työn pakeneminen;
Niin en seikkaasi sekau.
En tapa miestä taitavata,
Tapa ystävää ylintä;
Joka pääni pelastaisi,
Heittäis hengen hengestäni,
Verestäni kai verensä,
Päänsä päästäni panisi,
Joka jo hyväntekijä,
Ompi kultainen kuningas,
Vartiana valtakunnan,
Vahvuutena ja valona,
Isänä isänimaalla.
Tunnen tuntoni sanovan,
Osottavan omantunnon,
Omantunnon tuomihtevan.
En ole konna enkä koira;
Olen miesi mielellinen,
Sotasankariks sopiva,
Vaan en mustaks murhaajaksi,
Tappajaks tasaisen miehen.
Katoa uni kamala!
Kaotkaa kakkiat kavalat!

(Mänee pois.)

5. KOHTAUS.

RUUNULINNA ja PIRJO.

RUUNULINNA.

Ei suinkaan sukuisein
Suuvuoro ikään suostu;
Hän paljo parempi
On meitä ontuvii
Ja uros uskollinen.

PIRJO.

Eläkään uskollaan
Ja kuolkaan uskossaan!
Kyll hengen hältä saan,
Kuin kerran perin maan,
Siksi eläkään vaan!

RUUNULINNA.

Kuin kummast puhelet,
Juur julmast juttelet.
Kaik hurskaat huoppaat hukata
Ja tunnolliset turmella.

PIRJO.

Olisikko oman lapsen,
Oman siitetyn sikiön,
Rinnassani riippuvaisen
Surma suureksi avuksi,
Myyvykkeeksi[11] hengenheitto,
Tässä tärkeessä tilassa:
Aivan ilman arveluta
Rutistasin ruumiinsa,
Aivot käsillän avaisin,
Suonet käärisin kerällen;
Ilman ihastuksiansa,
Kauneuttaan kahtomata.

RUUNULINNA.

Suuvuoro on surmattava,
Hukattava hurskas miesi;
Jos myö juoniin joutunemma,
Rikokseen riettauvumma,[12]
Paavumma pahatekoon.
Sillä hän kaikki silmeä,
Alti arvaapi asiat,
Ulosmiettiipi metelin.
Kuinka kummin kuoletamme,
Surmaamme suuren herran?
Käymmäkö käsin häneen,
Kulkkua kuristamaan?
Taikka miekalla tapamma?
Vartiat on valveilla,
Tupavartiat varana,
Vahti vanhassa pesässä,
Sotaväki västingissä.
Ensi huuvoollen hukumma.
Kohta kiini korjataan,
Hirteen saatetaan samassa.

PIRJO.

Sull on suru surmastasi,
Huoli hukkumisestasi.

RUUNULINNA.

Mitä miehellen tuleepi,
Sitä silmäni näkeepi,
Mielihaluni hakeepi
Tavoittaa vapainen tahto.

KARTANONVARTIAN ÄÄNI (Jota ei hyö älyä.)

Mik on korkea kunnia?
Kukkula kuin kukistaa.
Mik on onni noutava?
Myrkky tauti tappava,
Kuin mont sielun vaivaista,
Kauhiasti kaottaa.

(Älyävät äänen.)

Vaikka maailma kokonaan,
Sinull olisi vihoissaan
Ja soisi sinun hukkuvan
Elä pelkää kumminkaan.

PIRJO.

Eikö ruunu Ruhtinata
Miestä merkihte kypärä?
Mikä olit mielestäsi
Koska ilmoitit ilolla,
Toivoasi toimittelit,
Päästä päivänä eräänä,
Kuninkaaks kuhuttavaksi,
Suomen suureks Ruhtinaksi?
Silloin olit oivamiesi
Miesi miehistä valittu.
Nyt kuin jo ajoin asiat,
Laitoin laatuun hyvään;
Väsyi kuningas kulusta,
Vaipui vaelluksestansa.
Että makeesti makaapi,
Makiasti matkastansa,
Hermotoinna suuri herra,
Kuin jo juotin juovuksiin,
Tuiti tupavartiansa
Humallutin huimat pojat;
Eivät ole estäväiset,
Minun mietitty tekooni:
Niin sie siirtäyvyt sivullen,
Väistäyvyt[13] vähän vähisen
Ole miesi! ota miekka,
Vää veihtesi tupesta!
Kuin sillä sipaiset kerran,
Kerran keski hartioita,
Käännät kerran ympärisä;
Niin on valta sulla valmis,
Niin on ruunu rustuisissa[14]
Niin on kynsissäis kypärä,
Hyvä osa hyppyisissä.

RUUNULINNA.

O! ylpiän yllytykset
Viheliäisen villihteet!
(Kahtoin veistä.)
Tälläkö tuimalla tukeutan,
Tälläkö veitellä vetäisen,
Uneen ikuiseen upotan,

Levon helmaan hermonnutta?

(Mänee Rostion makuusuojaan.)

PIRJO (Kuunnellen sen oven takana, jonka kautta Ruunulinna mäni.)

Tämä hetki herralleni
Ruhtinalle saattaa ruunun.
(Kuulttua erinomaisen köhinän.)

Mun on voitto, mun on voima,
Jo on kynsissään kypärä,
Ohjat oman valtakunnan!

VARTIAN ÄÄNI.

Vastais Aadam itkusuull,
Se vaimo jonka annoit mull,
Minun sen tekemään vaati
Ja tähän vaivaan saatti.

RUUNULINNA (Kuulttua takaisi tultuaan Vartian äänen.)

Onko se huuvon humina,
Vain lieneen tuulen tuhina,
Joka mullen pakisee,
Ja josta ruumiin vapisee?

PIRJO.

Taikka kartanonkahtoja
Se vanha linnanvahtia.

VARTIAN ÄÄNI.

Synti mun saattoi huolimaan
Että mun piti kuoleman
Ja helvettiin vajaan.

RUUNULINNA (Kahtoin jällelleen.)

Tekoni on jo täytetty
Ja musta murha päätetty;
Vaan on kalma kantapäissä,
Veri verkkona venyyppi
Jälilläni jäähtyneenä;
Hyyvyksissä hyllyääpi,
Haamu kiini hartioissa,
Kalmat kauhiat selässä,
Ohuvissa olkaluissa,
Selkäpiistäni pitäävät,
Selkäpiitä pistelevät,
Rutistaavat runkoani,
Ahistaavat aivojani;
Syttyttää syvämmen liemun,
Tulen tunnossa palavan,
Heti helvetin tulella,
Kipunoilla kiusauksen,
Kekäleillä kehnon uunin:
Sanat suuhun salpoavat,
Kulkkutorveeni kutoovat.

PIRJO.

Vesi veresi peseepi,
Saiput jälet sammuttaapi;
Tässä on vettä maljan täysi,
Pala saiputta parasta.

6. KOHTAUS

Entiset ja SYÖJÄTÄR seuroineen

SYÖJÄTÄR seuroineen. (Ikkunasta kahtoin.)

Jos sie peset kynsiäis
Niin et pese syntiäis:
Jos sie peset näppiäis
Niin et pese häpiäis.

RUUNULINNA.

Tosi, tosi, totisesti;
Pestyä peripahemmin,
Huuhottua hullummasti,
Veri vetäytyy yleesä,
Leviää vijaton leppä;
Punooa minun pukeeni
Nuttuani nuhroapi,
Kasvoani kauhistaapi.

PIRJO.

Vielä viimeiset pisarat,
Vielä viskain visusti,
Vaskikauha varsinieikka,
Koko koussikka[15] kokooksen.
Pese peripuhtaaksi,
Pese veihtesi verestä,
Puukko punasta puhista,
Rauta rasvasta imeisen.
Pyyhi pyyhkeellä hyvästi,
Käsiliinalla kätesi.

RUUNULINNA.

Ei ou mehee Naismeressä,
Aaltoja Akankivessä,
Vettä Veräjäselässä,
Laatokassa laineita,
Marjasalmes maininkia;
Jotka puhistais pukeeni,
Soristaisi sormiani,
Nätistäisi[16] näppiäni,
Vetäis pois veripisarat.

SYÖJÄTTÄREN seura.

Pese verta verellä
Niin puhistuu sill erällä;
Ne jotka verta janoovat
Alti sitä anoovat.
Veri verta vaatiipi,
Uusiin rikoksiin laatiipi.

VARTIAN ÄÄNI.

Kalliiss puvuss väantelee,
Mies halpa ihtens kääntelee,
Ja ylpiäst elää sangen.
Ei ajattele hukkuvans
Eikä täältä nukkuvans.
Kuitenkin kuin ruoho lankee,
Kunka jää sulta koreus,
Maailman häjy haureus;

Kosk mato silmäis kaivaa
Ja perkel sieluus vaivaa.
Kussa sota, veri siell
Vuotaa hätä hään pääll.
Murha, pelko, puuttumus,
Tuska, vaino, vaivaisuus.

RUUNULINNA.

Tosi, tosi, totisesti!
Murha, pelko, puuttumus,
Tuska, vaino, vaivaisuus!
Ei pelkoo tuntenna rintani
Vaan nyt on halpa hintani,
Kuin vaan lehti tärisee
Niin joka jäsen järisee,
Sisuksii horkka silpiipi;
Vaikk varintuska turmelee
Ja syväntäni kaivelee;
Ja murhateko kankia,
Meijän päällemme lankiaa.

PIRJO.

Vie veihteis vartiain tilalle,
Ja verell heitä pilaile
Ja kasvons kauheeks silaile:
Niin vikapäiksi tuleevat,
Ja murhamiehinä kuoleevat
Ja niinkuin kuninkaan pojalla
Ei ole ikää laillista,
Kuin kuninkaalta vaaitaan
Ja taitoa kuin tarvitaan;
Niin lähin läsnäoleva,
Ja kuninkaallen kuuluva;
Niin suhteen suuren sukusi,
Kuin kautta kuhtumuksesi
Ja ansiosi avulta,
Myös tasaisilta tavoilta,
Istuuvut kuninkaan penkille,
Voittain voimakkaat kenkillä.

RUUNULINNA.

En enee sinne kääntyisi
Jos värttänä vääntyisin;
Siell kalma kaikkuu kauhia
Ja ruumiin haju haiseva.
Jos voisin voittaa takaisin
Mun murhain, makeest makaisin.

SYÖJÄTTÄREN seura. (Aina ikkunan kautta.)

Niinpä ne vanhat ennustiit,
Hattomin lennossa tunnustiit:
Että ennen loppua,
Pitäisi tuleman hoppua.
Kuninkaat hyvät kuoleevat,
Konnat sijaan kohoovat.
Se on mejän mieleemme
Laittaa lauluun kieleemme.

PIRJO.

Makaajat ovat kuin maalatut
Ja kuolleet niinkuin kuvatut.

Eikö Syöjätär estää vois,
Jos kaikki kalmans tänne tois;
Ett en mie verell pilaile
Vartiain silmii silaile.
Kuin murhateko havataan
Ja hyö niin muotoin tavataan;
Verinen veihti vieressään
Ja uihkaat unimielissään;
Niin jääpi heillen vijaksi
Kosk ovat juoneet liijaksi:
Ja eivät virkaans täyttäneet,
Uskollisuutta näyttäneet.

(Mänee ja tulee kohta takaisin.)

Nyt olen kaikki täyttännyt,
Ja asiat aikoin käyttännyt
Anna nyt rauhas levätään
Niin sitten iloll herätään.

VARTIAN ÄÄNI.

Jumalattoman rukous,
On sinull suuri kauhistus.
Ken murhall verta vuuvattaa
Ei taija sullen kelvata.

(Syöjättären seura astuu sisälleen.)

SYÖJÄTÄR.

Minne herjat heittäнемmä,
Kunne hylt hyljännemmä,
Tunnottomat tunkenemmä?
Kuhun haiskat hauvannemmä?

SEURA.

Helvettiin heijät heittäkääm,
Kivikirnuun peittäkääm,
Tules tuimas keittäkääm:
Ahjoon aivan alavaan,
Paikkaan aina palavaan,
Rikkii ja pikii valavaan,
Kattilaan aina kiehuvaan,
Lieskaan liemuilta liehuvaan.

KAIKKI NOITAJOUKKO (Yksiäänisesti.)

Heittäkääm,
Keittäkääm,
Peittäkääm:
Alavaan,
Palavaan,
Valavaan,
Kiehuvaan,
Liehuvaan.

(Ruoskiin Ruunulinnaa ja Pirjoa vihalaisilla ja orjanruoskilla.)

Viholaisilla vihtokaam
Orjanruoskilla ruoskikaam.

(Ruunulinna jo Pirjo tapaileevat heitä,
vaan tyhjä aina jääpi näppiin.)

(Noitajoukko katoaa.)

RUUNULINNA.

Niin onneton on osamme
Kuin kunnoton on tekomme.

PIRJO.

Tehtävä oli tekomme
Jos onneton lie osamme.

7. KOHTAUS.

RUUNULINNA, SUUVUORO, RATASKILPI, PIRJO ja MARJA.

SUUVUORO (Ulkona.)

Vartia on valveilla,
Linnanvahti liikkeillä.

VARTIAN ÄÄNI.

Miten maata mahollinen,
Kuinka uupua uneen,
Kuin on Suomi suojeltava,
Vahittava valtakunta.

RATASKILPI.

Mikä out Suomen suojelia;
Vartioija valtakunnan?

VARTIAN ÄÄNI.

Eik ou Suomi suojeltava,
Vahittava valtakunta,
Kuin on linnassa kuningas
Suuri Ruhtinas suloinen?

(Suuvuoro ja Rataskilpi astuuvat sisään.)

RATASKILPI.

Joko outta joutununna
Näin varain valveillen,
Tahi vielä viipynynnä,
Illalliselta ilolta,
Silmän kiini siirtämätä
Eileisestä ehtoyöstä?

RUUNULINNA.

Valvoin kuinne kukko lauloi
Kuinne kuulin vartialta
Mainituksen[17] maata männä.
Tiiman kääntelein tilalla,
Sitten makeesti makaisin
Kuinne kuulin kolkutuksen
Teijän tullessa tupaan.

RATASKILPI.

Aikaiseen kuningas kuhtui,
Vaati tulemaan varemmin;
Tahtoo vuoteelta tavata
Puntuksen Pukinhovissa
Tilakaartisen tilalta.
Ajattelee aamuisiksi
Käkisalmeen keritä.

Vaan ei suju matka maaten,
Eikä tie tilalla juokse,
Kulu kulku untuvilla:
Herättää heti tuleepi
Nopiasti nostattoa.

(Kahtoin Rostion makuusuojaan.)

Vaan ei valvo vartiansa,
Huolettomat hoitajansa
Makeest makaavat molemmat.

(Kahtoo uuvestaan.)

O hirmu onneton
Ja kurjuus kunnoton!
Kuningas veressä!
Ja vartiain vieressä
On veihti verinen,
On puukko punainen
Ja kauheest heijän kasvojaan
On maalattuna maatessaan!

PIRJO (Hämmästyneenä olevanaan.)

Kuin! mejjän kultaisen kuninkaan
Ja Suomen Suuren Ruhtinan,
Heimolaiseni herttaisen,
Sukulaiseni suloisen,
Varmaan tappamia vahtinsa!
Mieleni muuttuu murheesta
Ja tästä surust suuresta
Ympäri käy minull ymmärrys,
Silmäni peittää pimeys.
Niin hoiperran kuin horkassa
Ja kohmon tässä kolkassa.
(Ruunulinnallen.)
Kosta konnill koiruuvensa
Murhamiehilleen mustuutensa.

(Vaipuu ja viijään iltaisella valmistetullen ja vielä
liikuttamattomallen vuotellen. Ruunulinna kiirehtii
Rostion makuusuojaan jossa hän tappaa tupavartiat.)

SUUVUORO (Marjallen.)

Tapaus ei ou tavallinen
Vaan on varsin kummallinen.
Lava on ennen laitettu
Ja pehmeill peitoill peitetty;
Ken pyörtymään ihtens varustaa
Ei sill ou avust tarvista.

(Ruunulinnan takaisi tultua sanoo ovelta kahtova)

SUUVUORO.

Sie tutkimata tuomihit
Ja raskaasti rankaisit,
Kostit koiruuvun kovasti
Vaan et ehtinnä valoa
Eikä tietoa teosta,
Kuka noista kumpaisista
Molemmista moinen[18] miesi
Joka juohatti tekoa?
Kuka heistä päältä kuuli?
Taikka taisivat molemmat
Maata makeessa unessa
Syyttöminä synnin töihen.
Oman oikeuven valoksi,

Epäluulon estännäksi,
Viisata[19] vjattomuutta.
Olisi oikein pitännä
Arvella tämä asia,
Selitellä selvillensä.
Pimeni teot pimiät,
Hämmentyi häpiälliset
Kautta kauhian tekosi.

RUUNULINNA.

Kuinka kulkukumppanini,
Miten miekkaserkkuiseni,
Kuinka veihtiveikkoiseni
Saatoin suruni salata,
Painella pahoa mieltä,
Kiivauttani kiinitellä?
Kuin näin kuninkaan veressä
Vahit vastaisiit vavisten,
Hamuiliit havaittuvansa,
Veteliit veristä veistä,
Oliit ouvot muuvoltansa,
Hävyttömät hämmästyivät.
Eivät saattaneet sanoa
Ääntä ällistöksissänsä,
Puhistoksekseen puhetta.

SUUNVUORO.

Olit oiva kumppanini,
Veihtiveljeni totinen,
Rehellinen reissuissamme,
Kuluisamme kunnollinen,
Matkoissamme mainittava.
Vaan jos on miekkasi mehessä,
Veihti syyttömän veressä,
Puukko syyttömän punassa:
Elä kuhu kumppaniksi,
Virka virkaveljeksesi.

RUUNULINNA.

Kuin on puheis kummalliset,
Taitamattomat tarinat.
Epäluuloon sie erehyt,
Hämmennyt hälyssä tässä.

(Mäneevät pois.)

8. KOHTAUS.

RUUNULINNA ja PIRJO.

PIRJO.

Suuvuoro on surmattava,
Sanoi Marjallen sanoja,
Varsin valon antavia,
Ett on arvanna asiat,
Ulosmietinnä metelin.
Minä vastaanpäin varustin,
Jotka salpaavat sanasa,
Tuiki[20] suunsa tukkejaavat,
Kiini kielestä kitaan.
Kolme miestä koivukossa,

Vartioivat kuunvalossa
Tavata tapettavata,
Pohjan ukon poikinensa.

RUUNULINNA.

Heti[21] poika pois eroita,
Syytön syrjään sivuuta,
Laske lapsi kulkemaan,
Minne osottaa osasa,
Kunne kulkea halusa,
Minne mielisi paeta.

PIRJO.

Jokos upoti unohit
Ennustukset eukkojoukon,
Noitajoukon juohatukset,
Onnenämmiin älinän,
Osoitukset onnenseuran:
Että ruunu Ruhtinaihen
Tulee tuiti lapsiltasi
Pois polvikunnastasi.
Kukaties kuhun sukuun?
Jos ei *Suuvuoron* sukuun,
Pohjan ukon poikuveellen,
Pelättävän perinnöksi,
Pelkomme perillisillen?
Estä pahat ennustukset,
Karta sanoin kahtalaisuus.
Kuin on kurja kuoletettu
Tapettu kypärätaini,
Maamme periä peretty,
Periköön perkeleeltä,
Sarvipäältä saatanalta,
Ruunun tätä runsaamman,
Pirulta pimiänvallon,
Herrasvallon helvetistä;
Vaan ei valtakuntoamme,
Suomenmaatamme suloista.
Sitten Marjan maatessansa
Tahi tapan tanhualla,
Tupapiikani pihalla,
Eli veitellä vetäisen,
Taikka kulkkua kuristan;
Ettei saattaisi sanoa
Saatanallen *Sallisellen*;
Ei ole hätää hänestä
Kuin on suusa surman suuna,
Kieli kalmalla kiassa.
Leirissä levitä tieto,
Ett on kuollunna kuningas,
Jonk on poika pois paennut,
Rikostansa riikistämme,
Murhatyötä muillen maillen:
Venäläisiin veneissä,
Partasuihen paattiloissa.
Niin sun Suureks Ruhtinaksi
Yhest äänestä äkisti,
Kuhtuut sotakumppanisi,
Sotajoukkosi soria.
Kuka toisin kuhtuisikkin,
Valihteisi heitä vasten,
Jospa toisin toivoisikkin
Toisin tahtois tavata;

Niin ei tohi toivoansa
Eikä ainettaan avata,
Vasten valtoa sotia.
Seuraa joukon juohatusta,
Iloa ison pereen.
Mie oun miettinnä pitoja,
Ajatellut atriata,
Aprikoinnut aamuisia,
Keksinyynnä kestilöillä
Voimakkaimmat voitettavan
Yhistettävän ylimmät.
Niin mie valmiiksi varustan,
Laain piot laavullensa;
Pijän huolen huommeneksi
Johon kuhut kumppanisi.
Kuhu vielä kumppaniksi,
Vielä veikoiksi nimeä;
Varsin vanhalla tavalla,
Turvin vanhan tuttavuuden,
Entisen elämänlaavun.

RUUNULINNA.

Kuhtuissani kumppania
Minä nouvan noitajoukon,
Ehin eukon siskoinensa,
Kumppanineen kummituksen.
Tahon tietää tarkemmasti
Mitä on minullen suotu,
Mitä suotu suvulleni?
Suotu Suuvuoron suvullen?
Mitä sattuu Sallisellen?

(Mäneevät pois.)

9. KOHTAUS;

SYÖJÄTÄR seuroineen ja poppaneuvoineen.

SYÖJÄTÄR.

Pankaam patamme pankollen,
Nostakaam astiam ahjollen.

VAIVIATAR.

Pane hiilillen patasi,
Jäähyttele koskenjäällä,
Hyyllä koskesta kovasta,
Vesikaaren kannan alta,
Jalan merestä janovan,
Juojan Juortanin joesta,
Imatrasimevän torven.
Kipunainen kitkantulta,
Puhu puhtaaksi tuleksi,
Lieho liemuvalkiaksi.

SYÖJÄTÄR.

Otappa oravan viiksit,
Koiraskonnikan talia,
Hämähäkin häntäjouhet,
Sisiliskon silmäkarvat,
Voita vuohen vuonnattoman.
Hiero hiireltä hikeä.

Pane paksulta pataan,
Visko viljalta tuleen;
Palamaan paksuin pallin,
Paksuin pallin, mullinmallin.

VAIVIATAR.

Ota kyyltä kylkiluita,
Maolta mahalahoja,
Partajouhia paralta,
Näkinkynsii kypsyeitä,
Itraa imevän itikan,
Torahampaita torakan,
Rakko rasvaisen lutikan,
Määhnä talvisen mäkärän,
Keuhkot keltasirkkuiselta,
Satakerta sammakolta,
Ampuneuvot ampujaisen,
Rähmäsilmit räähkylinnun.

MAMMOTAR.

Pihkoa kovimman koivun,
Pikii pihlajan pitimmän,
Tervaa haavan hapraimman,
Jälttää jäisestä kelosta,[22]
Mahalaa haosta maalta.
Hanki hauvin harjaksia,
Käsin kaatun karhun sappi,
Aivokettu ampujaisen,
Ytimiä yölipakon.

KIVUTAR.

Keitä kettu keijolaisen,
Harmaan havukan hammas,
Kokonkynnet kolmisorpat,
Kolmihaaraiset harakan,
Talia tapetun lapsen,
Tahi tappajan talia,
Perhon pehmiät sisukset,
Mustalaisen lapsen kieli,
Korvat koirankuontolaisen,
Hivuksia hijjenimmin.

KAIKKI.

Paistakaam,
Haistakaam,
Maistakaam:
Makiaa,
Takiaa,
Sakiaa,
Keittäkääm,
Heittäkääm,
Peittäkääm.

(Peittäävät patasa.)

MAMMOTAR.

Kirpunkettuja keräile,
Runosauvasta sanoja,
Kalmanjauhoja kamahlo,
Loihtusuoloja loveen,[23]
Kaalinkantoja katoksi.

Kynä kyyhkyisen kylistä,
Siivistä sinisen sirkun.
Sipulilla siivet voija,
Kynsilaukulla kyniä;
Sulka rasvalla sulalla
Hyillä hylkeen sipaise.
Rasvalla ratasta voija;
Voija onnenolkapäitä,
Jatka onnenohjaksia.

KAIKKI.

Nokelaisia noijillen,
Polviheiniä pojillen,
Ohakkeita orjillen,
Kurennuokkia kurjillen.

VAIVIATAR.

Maitoa mahon karihtan,
Känsät karpäisen jalasta,
Hikee hiiren varpaista,
Riijenmarjoja mauksi
Hierimellä hienontele.
Piirtäkääm pimeitä pilviä,
Lentävän sirkkuisen silmiä.

SYÖJÄTÄR.

Kupuvani kutkuttaa,
Syyleitäni[24] syyhyttää,
Sääriäni särkeepi,
Kylkiluitani luistaapi.
Tuosta tunnen tulevan
Meijän työtä kuulevan,
Tomun tuhkan tuulevan,
Toeks kaikki luulevan.
Tulee tänne tunnoton
Kulkee tänne kunnoton
Kohti koitaapi kelvoton
Ovee avaapi onneton
Jopa totta tuossa on.

10. KOHTAUS.

Entiset ja RUUNULINNA.

SYÖJÄTÄR seuroineen.

Terve Tervun isännäll,
Suomen Suurell Ruhtinall,
Kuninkaallen kuuluisall!
Samati kuin sanoimma,
Eilee ennen ennustimma.

RUUNULINNA.

Sanokaa nyt sanalla,
Mahtaako löytyä manalla,[25]
Kuka minun kukistaa
Joka hätään jouvuttaa?

MAMMOTAR.

Jos ei satuta Sallinen,
Niin ei kukaan maallinen.

SYÖJÄTÄR.

Taikka sun tappaa Sallinen
Tahi ei kenkään maallinen.

MAMMOTAR.

Ei ketä vaimo vaivallaan
Tuskall tuonnut maailmaan,
Ruunulinnaa liikuta,
Viisainta vikuuta;
Ruunulinnan Ruhtinaa,
Jaloo sankarii satuta;
Kuningasta kukista,
Jollen ja kuuluu koko maa.

SYÖJÄTÄR.

Ennen kuolleet kuopista
Juovat elävain tuopista;
Ennen haamut hauhastaan
Kaatajansa kauhistaa,
Kuin sinä keltään voitetaan.
Ennen Anajoilt astuuvat
Koivut kotiisi korkiat
Pihais pihlajat pitimmät,
Jaloin kaksin kaalamalla
Likeneevät linnoasi;
Ennenkuin kukaan uskaltaa
Sinua vasten vastustaa
Ennen kuin kukaan hirviää
Valtais vasten hiiskua.

MAMMOTAR.

Ei kukaan sinua siirrä,
Voine voittaa voimallista,
Vahvinta pimiävallan;
Auringon valon ajalla,
Päivänloistossa lopeta:
Ei kukaan kuutamalla
Loistonohjalla otavan
Eikä tähtiin eholla.
Vahva olet valkialla,
Jok on tuotu tuluksista,
Kyvetetty kypeneistä,
Kipunoista kiihotettu,
Saatuna savun seasta.
Varsin vahva valkiata.
Pimeessä out pistämätön.

RUUNULINNA.

Jos Suuvuoron suku suinkin saa
Periä valtakuntaa:
Jos minuun loppuu loukkani,
Ja sammuu minuun joukkoni,
Se sanalla nyt sanokaa
Ja ansaittunne anokaa.

SYÖJÄTÄR.

Emma sult ehi rahoa,
Vaan että teet paljon pahoa;
Sill kostat mejjän vaivamme
Ja ostat mejjän taikamme.

Ei piä nyt enee kysyä
Jos mielit meissä pysyä.

RUUNULINNA.

Enkä taho tajoistanne
Enkä ennustuksistanne
Tietä kuin sen tietyn tiijon.

SYÖJÄTÄR (Näyttäin kainalkuoppoan jossa näky ikään kuin pieni peili.)

Kaho alle kainaloni,
Käsikuoppaani kuvaile;
Kaho kauhistu katala!
Kaho onnesi osoa,
Väärän lykkysi lyhyyttä!
Kaho kasvoais katala,
Kaho konna kuontoasi,
Näe hirmuinen näkösi!
Yksin on ylpiä kuvasi,
Yksin muoto murhamiehen,
Sinuun siemeneis katoopi,
Häviää häväistyn kanta.

RUUNULINNA.

Yksi muoto on yhellä,
Kaksi kasvoa kahella.

SYÖJÄTÄR (Näyttäin toista kainolokuoppoaa, jossa samoinikään näkyy peili.)

Kaho kasvoa kaheksan.
(Näyttäin uuvestaan.)
Kaho kymmentä kaheksan.
(Vielä näyttäin.)
Kaho kaksikin satoa,
Suuvuoron sukupereä,
Aivan ainos Ruhtinoita.

RUUNULINNA.

Enkä taho taikojanne
Enkä seuraa seuroanne.
Pois pakenen pahoista;
Eroon eriluontoisista.

SYÖJÄTÄR.

Olet pahoja pahempi.
Ilveksiä ilkiämpi,
Juuri julmempi petoja.

KAIKKI SYÖJÄTTÄREN SEURA.

Onneton,
Kunnoton,
Tunnoton,
Meteli ja murha
Ei ne jouvu turhaan
Eikä sanat sanojan,
Valat väärinvannojan.
Onneton,
Kunnoton,
Tunnoton.

11. KOHTAUS.

Entiset ja PIRJO.

SYÖJÄTÄR (Ruunulinnaa ja Pirjoa vasten.)

Panen paistiksi pakanat,
Murhamiehet murkinaksi,
Lihoillensa lientä keitän,
Lepästä otan olutta,
Veren viinana vetäisen,
Suonivaahen vaassanani,
Ketunkaljan kaljanani,
Juoksevaisen juomanani.

(Katoovat.)

3. TAPPAUS.

(Ruunulinnassa.)

1. KOHTAUS.

RUUNULINNA, (Suurena Ruhtinana) ja PIRJO.

RUUNULINNA.

Jopa joutuut vieraamme,
Jo tuleevat tuttavamme,
Vaan Sallinen on vastannut
Ja Savisuullen sanonut,
Ett vaikka olen vaatinut
Ja ruunaus piot laatinut;
Niin tulkaan piru pitooni
Kulkekoon kehno kestiini!

PIRJO.

Niin leirissänsä nukkukoon
Ja laitoksilleni hukkukoon!

2. KOHTAUS.

Entiset, KANTOJUURI, ILVESLINNA, KIERI ja muita sotaväenpäämiehiä ja (jälkeenpäin murhamiehiä.)

RUUNULINNA.

Terve tultua tuttavillen,
Verrattomill veikkoisillen!
Kuta kuuluu kumppanillen?
Onko onni terveyven?

MONIAAT SEURASTA.

Terve, terve kuninkaallen,
Suomen Suurell Ruhtinallen!

RUUNULINNA.

Oisi ollut toivottava,
Että oisi oivamiesi
Saatu Sallinen tiloillen,

Suuvuoron tuloa vuotan,
Kaihoon ukkoo Kantojuurta.

KANTOJUURI nuorempi.

Ei ou ukko unouuttanna
Kuninkaansa kuhtumista,
Valtiansa vaatimista;
Vaikka vaivat vanhanmiehen
Estäävät ehätyksistä,
Halun haittaavat hyvimmän.

RUUNULINNA.

Paljon huonoutta paheksin
Uroon hyvän, uskollisen,
Taitavaisen tappeluissa,
Nerollisen neuvoissansa.

KIERI (Ruunulinnallen.)

Kaksi miestä kauhiata,
Hijjenhirmuista näöltä,
Porstuvassa poikinensa
Teitä tahtoovat tavata,
Pari sanoa sanoa
Teijän käskynkäymisestä:
Luvun luuleevat olevan,
Heti heiltä heitettävän,
Tilin teillen tehtävänä.

RUUNULINNA.

Anna astuut aittaiseesi
Kesäkeljaasi[26] mäneevät:
Eli lie esituvassa
Heijän parempi pakista.

(Astuu esitupaan.)

1:EN MURHAMIESI.

Katsho nygöi kallishpäämme!
Ei skult hae hallitushta,
Vaaih kengään vallitushta.

RUUNULINNA.

Sull on veitenpää veressä,
Punassa on puukontuppi.

1:EN MURHAMIESI.

Netshe on shusta shuvuoron
Harvah hambaan kiashta.

RUUNULINNA.

Joko on suora Suuvuoro,
Pohjan ukko poikinensa.

2:NEN MURHAMIESI.

Poiga poishi kynshishtämme
Hämäräshäh hämmentiishäh.

RUUNULINNA.

Paras palkka paenneeltä
Oisi ollut outtamassa:
Tässä nyt on tältä työltä,
Tältä käskynkäymiseltä;
Vaikk ei täysin täytetyltä?

(Antaa heillen rahaa.)

Vaan on vielä viisi miestä,
Viisi viisasta petoa,
Päästettävää päiviltänsä;
Räty räivä ensimmäinen,
Ruunulinna runsaspoika,
Halliparta Haapalainen;
Simanainen sileeleuka
Vastauksissa varsin varma,
Näöltänsä näsäkuokka.
Neljästä satoa neljä,
Sallisesta viissatoa,
Koko tukulta tuhannen
Annan, ilman arveluta,
Tuumimata tuppoaisin.
Vielä muistan murhamiehet
Avaroilla antimilla
Vielä virkoin ylennän,
Panen palkanottajiksi.

(Itekseen.)

Taikka teijätkin tapatan,
Murhatekoin tietettyä.

PIRJO (Ovelta,)

Kuinka minun kultaseni,
Viivyt vieraihen tyköä?
Viel on seura seisallansa,
Vielä ilman istumata.

(Ruunulinna astuu sisään.)

MURHAMIEHET.

Josh oishi tuppoovaah tuhannen
Ruunulinnan Ruhtinashtah!
Nygöi shaishimmah shamassah
Yhell veitshemme veollah,
Yhell rauvan ratkannollah
Kogo summan kobriimmeh,
Kamahloimmeh kaigen kashnan,
Kaigen kullan kukkaroommeh.

(Ovi suletaan.)

RUUNULINNA.

Elkätten pahaksi panna,
Vihastua viipymistä,
Aivan tärkeätä asiita,
Pian tehtävää tekoa
Kuhuttiin kuulemaan.

PIRJO (Ruunulinnallen.)

Pöytä pyöreepää katettu
Vait on päällen valmistetut
Lautaiset on laitettuna:
Sekä pullot ja putelit
Puiset maljat ja putinat[27]
Paistit pannut laavullensa,
Pian tuovat piiraisia,

Juomat joutuuvat samassa.

RUUNULINNA (Seurallen.)

Istuutukaaat laatimata.
Valmistautukaaat vaatimata,
Osoitusta outtamata.
Kuka kuhunkin sattuupi
Sikäli kuin mahtuupi.

ILVESLINNA.

Kuinka käyvä kunnekkaan
Kuin ei istu kuninkaamme
Asettauvu armiaamme.

RUUNULINNA.

Viimeks vieraihen jälestä,
Sopii istua isännän.
(Antaa merkin, seura istuutuu ja Suuvuoron haamu
Ruunulinnan istuimellen Ruunulinnan keksimätä.)
Olen kauvan outtanunna
Suuvuoroa vuottanunna.
(Havaihtee haamun ja hämmäistyy).
Kuinka kulet kuhtumata,
Valmistauvut vaatimata,
Kuin et kuullut kuhtumista,
Vastannunna vaatimista?
Mitä silmäilet minua,
Mitä haavojais hajotat,
Vihojaisi miksi viskot!
Kasvo kaunis kauhistuupi,
Hiijen hirmuiseks näkösi,
Muoto muuttuupi rumaksi
Naama naamarin kuvaksi,
Ikeniäis irvistelet!
Millä heitteä heristät,
Millä tahtoisit tavata?

(Loikastautuu sivullen.)

ILVESLINNA.

Niinkuin kuuluupi kuningas
Ei ou enee ennellänsä:
Murhe muutoksen mukana,
Osa kova korkeuven.

PIRJO.

Elkää hätäillä hänestä,
Ei se vaivojaan valita,
Taija tauvistaan puhua;
Vaiva vanha lapsuuvesta,
Piina pienenä olosta
Tahtoo toisinaan tavata:
Vaan se kohta kollahtuupi,[28]
Heittää heti heikkouven.

RUUNULINNA.

Voi Suuvuoro sun suutasi!
Voi ilkiäst irvistelet!
Voi julmanjuoninen!
Jo julmat hampais hakeevat

Ja puremaan puuttuuvat.
(Juomatuoppi liikkuu ja juoma vähenee.)
Jo nyt kuollutkin kuopastaan
Nousi juomaan tuopistain.

(Seura eroaa hälinällä jota ei saata selittää.)

PIRJO.

Kuinka minun kultaiseni;
Kuinka kummia kuvaillet,
Mietit tehtyjä tekoja?

4. TAPAUS.

(Sallisen leirissä.)

1. KOHTAUS.

Ruhtinas JUURIKKI, SALLINEN, sotaväenjuohattajija ja sotaväkee.

SALLINEN (Näyttäin sotaväkee Juurikillen.)

Tuossa on turvakseis tuhansi
Toinen tuhansi tulossa
Kaikki Karjalan uroita,
Uskolliset urholliset,
Varmat käskynkäymisessä.
Räty leiriin lennättääpi
Poikajoukon jousinensa.
Simanainen siivopoika,
Kulettaapi Kuussatoa
Vähilleen hevoisväkeä,
Kaikki tuovut Karjalasta.
Vielä viimestään tuhannen
Haapalainen hallihtoopi.
Savolaisia samaite
Kakstuhatta Kantojuuri
Asettaa Aronmäellen.
Lalli vanha laulamiesi
Hiiyii tänne Hiitolasta,
Hätyyttää Hämeenväillä,
Tijainen Tiviän kautta
Varajouset jouvuttaapi,
Toiset vasamat varoillen,
Jänteet jätetyt jälellen:
Jott on muutto murtuneillen,
Vaihos vastalaitetuista.
Ruttoisasti Ruunulinna
Tekee yhtä Tervuntieltä,
Tervunjoilta jouvutaksen.

R. JUURIKKI.

Kuinka kulta Salliseni,
Isän siunatun siainen,
Uskot mokommaa urosta
Jok on surmaajan sukua
Veljenpoika veihtiniekan?

SALLINEN.

Jos on kohta konniakin
Hänen suuressa suvussa;
Niin on oivamiehiäkin:
Lijjatenkin Ruunulinna
Jota pelkeät peoksi.

R. JUURIKKI.

En epäile ensinkään
Koska olet koitellunna,
Nähty tarkaksi tapansa,
Laatusa lailliseksi.
Vaan elä pane pahaksi
Että herkästi epäilen.
Esimerkit ennennähyt
Epäilyksiin ereyttäävät.

SALLINEN.

Oisin tahtonna tavata
Ruunulinnan ruunausta
Suomen Suureks Ruhtinaksi.
Vaan en vielä varsin tiennyt,
Asiata arvannunna,
Murhanmuotoo miettinynnä.
Eikä tunti ollut tuttu,
Koska korotettasiin,
Konna muita korkeemmaksi,
Suomen Suureks Ruhtinaksi.
En tavannut Taipaleella
Kaupunnissa kaunoisessa
Enkä tuonne ennättännä:
Kyllä tanassaan tavoitan
Otan kiini kiijeksessä[29]
Kierrän pettäjän pesäänsä
Ketän kelmin luolassansa
Konnan koissansa lopetan.
Jo on yltä ympäriisä
Kaikki salmet salvattuna,
Vahvat aijat valmistetut,
Teillen tehtynä veräjät
Joissa vahit vartioivat;
Eivät päästä ensinkänä
Eikä eis, tahi takasi.
Kuka kulkia tuleepi
Sekin siihen seisattuupi,
Josta vahit vahvistuuvat,
Keräytyypi keksijöitä.

R. JUURIKKI.

Minä miessä ensimmäissä
Tahon tappajan tavata,
Ennen muita murhamiehen,
Koen tuonne kostamaan
Surmaa surkiaa isäni,
Kuolunvaivan vanhempani,
Mustan murhan muistettavan.

2. KOHTAUS.

Entiset ja SIMANAINEN.

SIMANAINEN.

Jo on joukot kulkemassa
Jo on kärrit käännettynä,
Rossivaunut valmistetut.
Aina Anajoilta asti
Meijän miehet merkkilöiksi
Ottivat salosta oksat:
Pitkät latvat pihlajista;
Koivut miehenkorkunaiset
Meijän sankarii salaavat.
Ettei ennen aikojansa,
Jouvuttua Jousimäillen,
Lopotista loittosalta,
Linnantorista tokata,
Nähä laitosta lasista,
Meijän menoa älytä,
Ikkunasta ilveitä,
Säiky vahit Säkkimäillä:
Vähä väki västingissä
Tiije tienoilla olevan
Eikä linnoa likellä;
Niin ei vahit valmistauvu
Vastarintaan vartiansa,
Ennätä eteen juosta.

R. JUURIKKI.

Minä sinun sivullasi
Tahon ensin ennätteä,
Tahon tappajaa isäni,
Opastaa[30] omalla käillä.

SALLINEN.

Elä kiirehi kisaan,
Elä surmaasi ehätä!
Julmat juonet juuttaalla,
Pahat aineet pahalla.
Ruunulinna runsasmiesi,
Miesi vahva miekkaisilla,
Vahva vasama käsissä,
Jousi käissä joutuisampi,
Aivan tarkka tapparalla:
Se kysyyppi kymmeniä,
Vaatii varsinkin kaheksan
Miehii keskenkertaisia.
Männään kaiken kansan kansa
Jouvuttautaan joukoltansa;
Niin et tarvihe tapella
Yritellä yksinäsi.
Minä miesi varsin valmis,
Minä koittelen kovasti
Kaksikimpussa kisaten,
Jos on miekka mieltä myöten,
Jos on terältä terävä,
Jos on vahva varreltansa,
Käen piolta pitävä.
Minun miekkani mitalta
Puolta pijoja pitempi;
Vaikka vanhuus ou varana,
Vaivat tuskat turvanani,
Vaikka käsi käppyrässä,
Kyttyrässä kyynäspääni,
Peukalo perintakaisin,
Sormet jäykät solmekkeilta,
Suonet sortuneet soassa,

Haavoitetut hartiani,
Tunnen tuntoni sanovan,
Omantunnon tuomihtevan
Ett on terveemmät tekoni.
Häll on syvän sykkyrässä
Tunto turmeltu peräti:
Tuosta tuleepi tutista,
Varsin varmati vavista,
Hätäytyy hälytilassa.

R. JUURIKKI.

Niinpä tunnon tuomariksi
Ottoa minäkin mielin:
Enkä päätöstä epäile,
Asiain on aivan selvä,
Juttu julkia peräti.

(Simanaisellen.)

Lähemmä lävite kansan
Että ennen ennättäisin,
Ennen muita murhamiehen,
Isäin tappajan tapaisin.

(Ratastaa pois Simanaisen kansa.)

3. KOHTAUS.

SALLINEN, PARVIAINEN ja Sotaväkee.

SALLINEN (Parviaisellen.)

Sinä keskusta kehoitat
Yllytät ylösmänöön,
Aina linnoa liketen.
Haapalainen hallihtoopi
Joukon varman jousillansa,
Aivan tarkan amunnassa.
Räty seuratkoon selusta,
Poikajoukon juohattaapi
Himohirrestä sivuute,
Kuoksivuoren kukkulaite,
Hiijenmäite hiivimällä,
Hiljaan ilman hiiskumata.
Niemen kiertää kiiruisasti,
Sivun salmesta salaite,
Laikanlahen laksoiseen,
Pohjanlahen pohjukkaan,
Veneetä vettä myöten.
Siell on laksi aivan laaka
Ylikaalaakseen kapia,
Pohja tallata tasainen:
Ilman kiinteitä kivitä,
Mäkisitä mättäitä:
Ei ole haittana hakoja
Eikä kuusia kumossa,
Kaatuneita kannoillensa.
Siellä löytää selvän jälen
Kujosilta kuusikoite
Kohti hovin koivukkoa,
Polun heti portin luokse.
Sen jo kahtoi Kantojuuri,
Simanainen silmäili,
Keräytyissä kestikunnan,
Määräisiit mäen aluksen,
Vuoren kylan kynnäröivät,

Sauvoit salmen päästä päähän.
Nopiasti vuori nouse
Kule ylös kukkulaite;
Siellä yhteen yhyymä,
Siellä kättä käppäjämme,
Teoiltamme tervehimmä!

5. TAPAUS.

(Ruunulinnassa.)

1. KOHTAUS.

RUUNULINNA, PIRJO, MARJA ja SAVISUU.

RUUNULINNA (Savisuullen.)

Tokko tajjat tauvistansa
Puoskaroija puolisooni;
Parannella pahastansa,
Vaputtaa vaivastansa,
Päästää päänsäheikkouvesta.

SAVISUU.

Isäin ol Koharist kotoisin.
Ukon ukko Ungerista,
Enontekistä emäni,
Ite synnyin Ingerissä.
Kerran oun Kemissä käynyt
Toisen kerran Torniossa.
En ou noita en näkiä
Enkä kuitti kummastaan;
Kuulin kumminkin isältä,
Kuulin kummia sanoja,
Opin loihut loihtioilta,
Kuluissani kummat kuulin.

RUUNULINNA.

En taho teistäsi tiliä,
Enkä kurja kuluistasi,
Sano saastainen sanalla,
Tokko toivot terveyven
Enelleen emännälleni,
Valmistavais vaimolleni?

SAVISUU.

Valta julkisen *Jumalan*,
Valta vanhan *Väinämöisen*.
Lopun eillä kaikki loihut
Turhat kaikki Kalmantuhkat,
Avuttomat arvanlyönnät.
Vaan en jätä vaivassansa,
Heitä heikkona avuta,
Ja kuin kahon kaiken yötä
Hoijan huommenen tulollen
Aamuisillen asti valvon,
Loihtiin lankian loveen;

Ehkä hallassa havainnen,
Äsköin innossa älynnen,
Ehkä nähä ennättänen,
Taiten taitanon tavata,
Vasta saattanen sanoa,
Varmemmasti vaivanluonnon.

(Ruunulinna astuu ajatuksissaan esitupaan.)

PIRJO (Itekseen.)

Pahatekoo jos pakenet,
Pelännet petollisuutta,
Niin et koskaan kohoa,
Etkä pääse vallan päällen.
Tapa, tapa taitavasti!

SAVISUU.

Puhukaatten puhtaammasti,
Valittakaa vaivojanne.
Mikä kipu kiusoapi,
Mikä vaiva vaivoapi?

PIRJO.

Jos out ite typerä
Niin jätä mullen kypärä.
Jos täytyy tätinimiestä,
Enoa oman enoni,
Käsittää omalla käillä;
Niin on ruunu mun omani,
Ainous oma ansioni,
Hallitus on hankkimani,
Valta multa valmistettu.
Tapan tarpeessa sinunkin,
Hävitän hätätilassa,
Kansanpääksi päästäkseni.

(Käsittää veiten jolla hepäisee Savisuuta.)

SAVISUU.

Ketä tahtoonon tavata?

MARJA.

Tahtoo ylkäänsä tavata,
Miettii miestänsä telata.

RUUNULINNA (Takaisin tullen esituvasta.)

Mitä out miettinnä hyväksi,
Avulliseksi arvellunna,
Kelvolliseksi keksinyynnä?

SAVISUU.

Eipä taija taijoistamme
Heillen tulla helpoitusta,
Muutontoivoo murheessansa,
Heijän tuntoa turmeltua
Tunnonvaivat vaivoaavat.

RUUNULINNA.

Niin en taho taikojasi

Enkä ehi loihtujasi.

2. KOHTAUS.

(Ulkona illan pimetessä.)

RUUNULINNA (Yksinään.)

Kuulen kummia puheita,
Koukkusanoja kokoilen.
Kuuluu kansassa kapina,
Taitaat arvata asiat,
Vaan en kumminkaan vapise,
Muuta muotoa mureesta;
Enkä lankii lausunnalla,
Enkä puheista putoa.
Kaikki kansa kannetuita
Synninsiemen syntyneitä.
Mehtä melkeen etäällä
Anajoen alangolla,
Pohjoispuolin Pohjanmaata,
Lapinkansan laiteilla.
Eikä ennätä kesässä
Kulkemaan Kurkijoissa,
Poikki Pohjalankyleä:
Eikä koskaan koivukoita,
Kuunapänä kuusikoita
Nähty kussaan kulkemassa,
Maata myöten marssimassa.
Mikä valo valkiata?
Kaikk on tuotu tuluksista,
Kyvetetty kypeneistä,
Kipunoista kiihoitettu,
Saatuna savun seasta.

(Muistaa Suuvuoron haamun ja sanoo kauhistuksella.)

Vaan kuollut nousi kuopastaan
Juomaan minun tuopistain.
Eiköön veitty vertauksia,
Jotka saattoivat sanoilla
Kahenlaisilla, katalaa
Ansaan aivan ansaittuun.
Vaan en paikalta pakene,
Lihennäyyk linnastani,
Kurkijoista kunnekkaan.
Pako pelkurin pelastus,
Huuto huonolla aseena.
Makaan omassa majassa,
Uuvun uutimeen omaan:
Outan onneni osoa,
Palkintoo pahatekoni.

3. KOHTAUS.

Entinen ja KIERI. (Tulisoitto käissä.)

KIERI (Hämmäistyksissä.)

Voi, voi, voi en sa sanoa voi
Minkä sa sanoman Savisuu toi!
Ku kuule kultainen kuningas,
Su suomen Su suuri Ruhtinas;
Minkä me metelin meijäp maass
Sallinen on sa saattanna taas.
On saanut sa sata tuhatta
Joita hän taijolla juohattaa

Ja kohta me meitä kohta:
Ku kulkiin Mustaltakummulta
Po poutalan pohjoispuolelta.
Mehtä A anajoin salosta
Ko kohta on mejän talossa;
Kurkijoin rannoillen kuusia
A ajautuu alti uusia.

RUUNULINNA.

Mitä ilkiö ikität,
Mitä änkytät älytön?
Kuinka papellat pakana
Jämsytät jäniksenpoika?
Sun on pelko pehmentännä,
Tuska äänesi tukennut.
Puhu puhtaasti asiat,
Sano selvälteen sanomat,
Laske lauluun kitasi!

KIERI (Seuraten Ruunulinnan neuvokkia laulaa.)

Sillan voitti Simanainen.
Juosten Juurikki ajaapi,
Täyttää tänne täysin koivin,
Rataskilpi kiirehtinnä
Heijän joukkoon joutununna.
Meijän miehii melkojoukko
Pakoon painettu pahoilta.
Kallo kaivoin kellariisa
Sanoin jäykäks jänteensä,
Vasamoitaan vaivaisiksi,
Piilii pistämättömiksi.
Tyvi tyhjää tynnöriä
Pitää piilopaikkanansa,
Johon joutu tuskassansa,
Pelossansa peitteliisä.

RUUNULINNA.

Jos sie valetta vatustat,
Typötyhjiä höpäjät.
Niin sun hirteen nijotan,
Sillanpahtaasen siotan,
Ripustutan ristikollen,
Kuinka Anajoilta asti
Voipi mehtä meillen tulla,
Laatokkaan Lapinmailta?

KIERI (Aina laulain.)

Anajok on aivan läsnä,
Koitsanlahen seiväskorpi,
Paraita Parikkalassa,
Näistä saloista sakein.

RUUNULINNA.

Olkoon kielesi kirottu,
Olkoot saastaiset sanasi!
Ei ikään Ilveslinna,
Eikä jätä Kehnokenkä
Heitä Hännikäs hätään.
Sano sanomat minulta,
Että joukkoin juohattajat
Kohta kereevät kokoon,

Ketä kohtovat kotona,
Ketä keksiivät kylissä,
Kaikki kantajat aseihen.
Jok ei tahtone tapella,
Eikä tohtine torua;
Sitä kaikki kaatakoon,
Sota joukko sortakoon,
Kaikki kahtokoon häjyksi.
Heittäkää he miekat meillen,
Vartioillen valtakunnan,
Aseensa auttajillen,
Miekat miehilleen käsiin.

3. KOHTAUS.

Entiset ja MARJA.

MARJA (Itkiin ja parkuin.)

Pikaisesti Pirjoisenne,
Ruttoisasti Ruhtinain,
Juoksi mejän joukostamme;
Tahtoi porttia tavata,
Paetaksensa pahoja.
Paljo väkeä väkise,
Suuri joukko joutuisasti
Päällentunkeutu tukulla,
Tunkeutu monin tuhansin;
Kaunis kaaeltiin kaullen,
Soma sorkiltaan lipesi.
Ei kahottu kauneutta
Eikä nähty nätteyttä,
Koreutta korkeutta,
Huonoutta hoksattuna.
Tallattiin tantereellen
Josta joutui joukon alla,
Paljon kansan kantapäissä,
Raatona kiviraviin,
Kivikuoppaan kuoliana:
Varsin henkeä vajilla,
Varsin vapa vaivoistansa,
Tuiti päässyt tuskistansa,
Hopustansa, huolestansa,
Pelostaan peräti päässyt.

RUUNULINNA.

Eikö henkee helmeäkään,
Joko loppunna lopeti?

4. KOHTAUS.

Entiset ja Ruhtinas JUURIKKI.

R. JUURIKKI.

Jo on henki helvetissä,
Kostonjoillen joutununna,
Kipukoskeen kovaan:
Sinne vuottaapi sinua,
Kuhtuu murhakumppania,
Toveriisa toivottaapi.
Totta torvea perästä;
Totta kiirehi kipuun,
Pyri perkeleen peliin,

Rymähenki helvettiin,
Piinattavaksi pirulta.
Kypäräis on kylvetetty
Suomen veljesten verellä,
Ruunusi on ruskoitettu,
Punatut sinun pukeesi.

RUUNULINNA.

Vielä verta veikkoiseni,
Vielä puuttuupi punoa,
Ruskiata runsaasti.
Vaan en huolisi hoputa,
Tappaa tarpeeta sinua,
Siirtäyy sinä sivullen
Anna partasi parata,
Anna kasvon karvettua,
Runkais tulla runsammaksi,
Hakovammaks hartiasi.
Ennenkuin kulet sotaan
Vasten vanhaa sankaria,
Kaho kansoimme kisoa,
Taitavampiin tappelua,
Ja jos jouvut voiton päällen,
Ota omasi takaisin
Ruunauttauvu Ruhtinaksi.

R. JUURIKKI.

Min en siirtäyy sivullen,
Minä miessä ensimmäissä,
Tahon kansasi tapella.

(Töyteä hänen päällensä, tappeleevat seuraten toinen
toistaan. Juurikki haavoitetaan ja viijään pois,
Ruunulinna keksii Sallisen likenevän seuroneen.)

5. KOHTAUS

RUUNULINNA ja SALLINEN seuroneen.

RUUNULINNA.

Tässä satun Salliseen,
Kuuluisimpaan kumppaniini!
Mitä kuuluu kumppanillen,
Mitä Sallinen sanoopi?

SALLINEN.

Eipä kuuluu kummempia
Savon metissä satuja,
Kauhista Karjalassa,
Eikä tuskoa turusta
Hälyä Hämeenmaalta:
Kuin onn kuullut Kurkijoista
Kaupunnista kauhiasta,
Linnasta liki mereä
Laajan Laatokan lahesta,
Saarettoman saapuvilta.
Kuin on kultainen kuningas,
Suomenmaaamme suojelija
Surkiasti surmattuna,
Peretty peripahoilta.
Jota suuresti suremma:

Vaan nyt kosto kohtoapi,
Tapovaa tavoilta palkka,
Palkka pahoilta teoilta.
Ei suvaihte Suur Jumala,
Vääreyttä Väinämöinen
Ilkeyttä Ilmarinen,
Totuuudessa kaikki toivo,
Hyveys hyvissä töissä,
Siunaus on siveydessä,
Turva tunnossa hyvässä.

RUUNULINNA.

Elä ylly ystäväni,
Sukulainen armas suutu!
Hyvä Sallinen satuta
Ihteäsi innollasi,
Tupoturhaiseen sotaan,
Kapinaan kauhiaan,
Tointapuuttuvaan toraan!
Ei mua syntinen syseä,
Eikä laita vaimonlapsi,
Eikä kannettu kaota.
Mull on voima, mulla voitto
Kaikkein kannettuun ylite,
Joita vaimot vaivallansa
Synnyttäneet synnissänsä,
Saattoit saastaisuuvessansa,
Lankiaavat vaimonlapset
Minun miekkani terällä,
Minun tarkan tapparani,
Elä ylly ystäväni,
Sukulainen armas suutu!

SALLINEN.

Olkoon susi sun sukuusi,
Verikoira veikkoisesi,
Metänohto orpanasi!
Elä uhkoa uroa,
Vapisuta vanhempaasi!
Ei se vaatiissa vapise
Uros uhkalla jälise,
Jok ei vaaroissa vapise
Hämmästy hämytiloissa.
Heitä pois heristämiset,
Unohuta uhkaukset.
Ei ne tapa taitavata,
Eikä voita voimallista;
Jok on tottunna tosiin,
Jok on kovuutta kokenna
Vaarapaikkoja valinnut.
Ei surunna mun sukuni,
Eikä itkennä isäni,
Eikä äitini älissyt,
Valittanna vanhempani,
Murehtinna mun emäni,
Kantamista kankiata.
Erinäist eloontuloa.
Ukonilma irtautti
Minun emästäin erite,
Kantajasta kaunoisesta.
Tulin tuskata eloon,
Varsin vaivata valoon,
Ei emäni ennättännä

Tuntea tulista nuolta,
Ukonnuolta nopiata,
Joka hänen häästä päästi,
Vapautti vaivastansa.
Kohta kuoli koskemata,
Tuskan tuntemattomana,
Vaivojaan valittamata.

6. KOHTAUS.

Entiset, ja HAAPALAINEN (rahtain) ja PARVIAINEN.

HAAPALAINEN (Antain hevoisesa käskyläiselleen sanoo Sallisellen.)

Kaikki kansa kaupunnissa,
Vähä väki västingissä,
Joka ei joutunna pakoon
Kehnokengän keimeniin,
Ilveihen Ilveslinnan:
Meijän merkimme valihti,
Otti meijän oksiamme:
Sekoittautu seuraamme,
Yhistäyty yksinmielin,
Kuin ei vahit vastustellut,
Taukoisimma tappelusta,
Herettiin heristämästä,
Niin nyt on typöisen tyyni
Ettei hiisku hiirenpoika,
Eikä ammu ampujainen,
Pistä ihmistä itikka.

SALLINEN.

Haasta sitten Haapalainen
Toiste toimita asiat,
Vasta valmista lukusi!
(Ruunulinnallen.)
Ruvetaanko Ruhtinani,
Mittaillemaan miekkojamme?
Alamaisesti alotan.
Vasten hattua hakata
Kohti syvältä sysätä.
(Ruunulinna horjuu ja vapisee.)
Eipä huaju hurskas miesi.
Vapa sankari vapise.
Valihte parempi paikka,
Tanner tasainen tapella.

RUUNULINNA.

Ei vahva valihte maata,
Sankari salatiloa.
Kaikki paikat on paraimmat,
Keot kaikki kelvolliset
Voiton maaksi voimakkaallen.
(Kauvan tappeltua Ruunulinna kaatuu.)
Nyt oun varsin vallassasi,
Päästä pian pilkastasi!

SALLINEN.

Sun oliit saappaisi savessa
Lipokkaksi liettyneenä;
Jalo jalkasi lipesi
Josta kaauit kaksinkerroin

Nurin nuljahtiit jäsenet.

RUUNULINNA.

Enkä ano armoasi
Vaai valituksiasi.

SALLINEN.

En kaa miestä kaatunutta,
Enkä hosu horjunutta,
Enkä tapa tantereella
Ketä ketään keolla;
Joll ei ou pää tasalla pääni,
Naama vasten naamoani.

RUUNULINNA.

Multa murtu kortikkani,
Miekka katkesi kaheksi.

SALLINEN.

Akka on aseeton miesi,
Varuksita vaimonlainen
Lapsenlainen laitumella,
Keolla kepiämielen,
Syyttömimmän syrjällänsä,
Pahan puoskan palleellansa,[31]
Pahempi pahoja lasta
(Ruunulinna nousee seisalleen.)
En lyö miestä miekatonta,
Sapelitonta satuta.
Tempaise terävä miekka
Tempaise teräsekainen!
Ota keihäs keltä keksit
Taikka piikki jolla pistät
Tahi tappara terävä,
Taikka jousi aivan tarkka,
Joss on varmimmat vasamat!
Nouvata nopiat nuolet!
Ota miekka miehiltäsi,
Saattajiltasi sapeli!

PARVIAINEN.

Missä hänen miehijänsä,
Missä yhyt ystäviinsä?
Kuka hällä kumppanina.
Ne on antanna aseesa,
Ite istuuvat lymössä,
Tahi juosset jousinensa,
Pakoisallen näiltä paikoin.

SALLINEN.

Miestä autetaan asiissa,
Tarvihtevaa tarpeessa,
Matkakumppanii kulussa.
Mulla on mukana kaikki
Varustettu valmiiksi,
Varmati sinua vasten.
(Tuuvaan kaikenlaisia sota-aseita.)
Annan miekan aikamiehen,
Ota ase aivan tarkka;
(Ojentaa miekan.)

Jok on mellolta mehevä,
Jok on terve teräkseltä,
Joka jouhen halkaiseepi,
Karvan jakaapi kaheksi!

RUUNULINNA.

Heitä pilkka pitkällinen
Tapa kerta kerskaamata,
Kerta keihäällä sysäise,
Sysäise syväntä kohti,
Anna surma armostasi.
Yksi henki on yhellä,
Yhteen henkeen yheltä
Surman suostua pitäisi.

SALLINEN.

Oisit aivan ansainnuima
Rangaistuksen raskaimman,
Surman kahta surkiamman;
Oisi piiskata pitännä,
Käkisalmen saapuvilla,
Tahi Taipalen kauilla,
Pää hakata pääpesässä
Jossa Ruhtinaks rupesit,
Sitten raato rannikollen,
Panna pahtaihen nenään,
Ruunulinnoa likellen.

RUUNULINNA (Ottain miekan töyteä Sallisen päällen.)

Muita murtaisain satoja
Tuhansia tukkuaisain
Piettyä mokomman pilkan
Sanottuu sanoja näitä.
Vaan on vaipunna väkeni,
Halvautunna hartiani.
Toisinaan unissa uuvuin
Näännyin nähessä näköjä;
Nyt on sattunna samaite
Varsin valveilla olossa.

SALLINEN.

Annan aikoa havata
Heikkouvestasi herätä.
Unenkakkiat kaota
Painajainen lyö pakoon.

RUUNULINNA.

Sie out pahin painajainen,
Kakkiaista kauhiampi,
Tapa tahikka tapata.

(Muistain Syöjätteren sanoja, sano itekseen.)

Pimeessä oun pistämätön
Varsin vahva valkiata.

(Kierillen joka kantaa tulisoittoa.)

Tukeuta tuli veessä,
Vesilääsössä läkäytä.

(Kieri pistää tulisoiton veteen, tuli sammuu. Ruunulinna
töyteä Sallisen päällen, mutta samassa nousee suuri valo
tulimaosta, joita löytyy paljonessa ympärillä.)

Tämä on valo valkiata;
Eikä tuotu tuluksista,
Kyvetetty kypeneistä,
Kipunoista kiihoitettu,
Saatuna savun seasta,
(Tappeleevat. Ruunulinna kaatuu, sanoin.)

Niinpä Sallinen satutti,
Niin sysäsi syntymätön,
Kuin osottiit onnennejot,
Onneneukot ennustivat.
Kosk en ennen ennättännä,
Häntä tieltäni telata.

7. KOHTAUS.

SALLINEN, Ruhtinas JUURIKKI (haavoitettuna)
HAAPALAINEN, sotaväinpäämiehiä ja sotaväkee.

SALLINEN.

Valmistautukaam valallen,
Onnee toivomaan totista,
Pitkää ihanaa ikeä
Suomen suurell Ruhtinallen,
Juuri vissist Juurikillen.

R. JUURIKKI.

En minä valoja vaai,
Ystävyys ylemp valoja;
Paraat valat palvelukset,
Teot tehyt toimellensa;
Joita outta osottanna,
Näihenasti näyttänyttä
Mull on lujat lupaukset,
Valan vahvan vasta vannoin;
Kostoakseni kovasti
Kuolunvaivaa vanhempani,
Surmaa surkiaan isäni,
Vaan ei valtaansa periä
Eikä ruunuu Ruhtinaihen,
Enkä kärsi käsitteä,
Hallitusta haisevata
Veikkokuntani verellen,
Enkä paljolti paheksi
Vallan vaikian eroa,
Enemmän eroa teistä
Yläisistä ystäivistä,
Surun suruissa sukuuni.

SALLINEN.

Kuinka kultainen kuningas,
Jätät meillen jäähyväiset,
Mielikarvan meillen saatat,
Jotka tahomma tapella;
Heittää henkemme ilolla.
Vahvistukseks vallallesi?
Ihastunna kaikki kansa,
Sotajoukkosi soria
Valtais vastaanottamista,
Koska koit kostamaan
Koiruutta kovin kova.

R. JUURIKKI.

Enkä kosta kokemia,
Voinnut voittoa petoa.
Sie out kaatanna katalan,
Palkinnut pahatekonsa,
Suojellunna suomenmaamme,
Vapauttanna valtakunnan,
Vääryyvestä värtäjänsä.
Sullen suomi kuuliainen,
Sie out kauvan kahtonunna,
Etujansa ehtinynnä.

(Sotaväillen.)

Antakaamme ansainneellen
Ruunu Suomeh Ruhtinoihen.

(Sotaväinpäämiehillen.)

Ruunu suokaa Ruhtinoihen,
Ainouven ansainneellen.

HAAPALAINEN.

Jos et rupee Ruhtinaksi,
Kuka suomen suojeloopi?
Ketä totteloot torujat,
Keltä kerätään sotiat
Yhistämään ylpeitä?
Sitt on valta varsin auki,
Vallattomat vallallansa,
Rajat, rannat aukeneevat,
Tuumat käyvät turmiollen,
Huolenpiännät hupaan.

R. JUURIKKI.

Ylimäiset ystäväni!
Harmaakarva Kantojuuri!
Hammassato Haapalainen!
Rataskilpi kiitettävä:
Ruunulinna liijatenkin!
Ja muut mukana olevat,
Jotka Sallisen sanoja
Kuulleet kaikissa kuluissa.
Kuulleet kunnan kumppania,
Arvoit asianomaiset,
Aina tutut tunnoltansa,
Sukulaiset suosiolta,
Sovinnolta suomalaiset,
Sanokaatten sallisellen,
Varsin mejjän vanhemmallen
Isänisällen ijältä,
Ettei teistä erkaneisi,
Ettei heittäsi hätään,
Jämistäy jättämään
Kunnan kulkukumppania.

SALLINEN.

Enkä ota ohjijanne:
Enkä hae hallitusta,
Vaai valtakuntoanne.
Mun on jäykät jäsenene,
Kypärällen pääni kylmä,
Hiipallen hivukset harvat,
Hapsit harmaat hatullen,
Myssy myötäinen minullen,
Paitavyö omassa vyöksi:
Olin sotiaks sopiva

Muinon muulla innollani,
Vaan jo vanhuus vaivoaapi,
Voimattomuus voiton saapi.
Haavat työstä haittoaavat,
Sotimasta jäykät suonet.
Kuin kului ikä soassa,
Aika alti palvellessa
Väsyi leirissä väkeni,
Voima voittotantereilla.
Heitän leirin heitän leikit.
Kerran koti korjattava,
Kahottava kartanoni,
Vietän viimeisen ikäni
Lastenlasteni keralla;
Joita kelpoan kesällä
Akkiloimaan aholla,
Kahtomaan kartanolla;
Kesän nurmella nukatan,
Talven tuuvitan tuvassa.
Aina aikani kuluupi,
Läheneepi täällä lähtö,
Tuonne tuonelantupaan,
Jalanjuureen Jumalan.
Tuolla löyvän tuttaviini,
Tuolla yhyn ystäviini,
Jotka olleet joutuisimmat.
Toiset torveevat perästä,
Saattaavat hyvät sanomat
Suloisesta suomenmaasta.

(Juurikillen.)

Mutta kultainen, kuningas!
Vasta aikasi alulla,
Paras aika palveltava;
Etkä siitä ennen pääse,
Etkä jouvu joutilaaksi.
Ennenkuin on kuninkaaksi
Vanhin poikasi varoilla,
Rupeevana Ruhtinaksi,
Istumaan isän siallen.
Se on oikia osasi,
Se on velka veljillesi,
Valtakunnallais vajoona.
Anon alamaisuudessa,
Laske lasteni tyköön;
Kosk on rauha rannoillamme,
Soat kaikki suoritettut.
Ei ou leirissä lepoa;
Nukkumiset nuijakäissä
Eivät uuvuta uneen,
Makuuttele makiasti.
Nopioillen nuoremmileen
Anna saattajan sapeli
Miekka miestenjuohattajan,
Kortikka komantoherran.

(Ojentaa miekan Juurikillen sanoin
sotaväillen ja sen päämiehillen.)

Jättäissäni jäähyväiset,
Anon anteiksi rikokset.
Jos olisin jollonkulloin
Kiivuuksissa kiljununna,
Taikka toella torunna,
Aivan turhasta asiista.
Jotaik joukossa tulooipi
Kaikkii kansaa kahtoissa.

Jos olin kova komannossa,
Kärsimätön käskyissäni,
Kurinpiennässä pikainen,
Kaikki anon anteiksi.
Elkää estäkä minua
Lepäämästä leikittyä.
Hyvät ystävät hyvästi!

(Suuri osa Päämiehistä tulevat hänellen kättä antamaan.)

R. JUURIKKI.

Hyvästi hyvä isäni!
Ylin ystävä totinen
Vaka turva valtakunnan!
Koska ruunun Ruhtinoihen
Luulet painavaan lujasti
Hapeneita harvenneita,
Valtikkaan myös vanhempani
Hupaiseksi, huonoiseksi
Varoit vanhuuven varaksi,
Sauvaks saattamattomaksi:
En ou estävä eroosi,
Enkä murtoosi muraja
Leiristä levottomasta.
Rauha rakas nuoremmillen,
Varsin vanhallen ihana.
Täällä on lukusi täysi
Täällä täytetyt tekosi,
Vaikka luku valtakunnan
Vajoona sinua vasten
Kostota sinua kohti:
Vaan on velka veljilläsi
Suojellulla suomenmaalla
Aina muistossa mukana,
Aina arvossa hyvässä.
Hyvä ukko jää hyvästi!

(Antain kättä.)

Vielä vaain viimeiseksi,
Saata kulta salliseni
Esimerkit eillä nähyt,
Tutuks tuntemattomillen
Valoks vasta syntyvillen
Jälimäisillen jätätä
Esimerkiks etäisillen.

(Koko seurallen.)

Jätän häntä jättäissäni
Ruunun Ruhtinasukuni,
Suomen sukuni perinnön.
Pahaa onneeni pakenen
Kunne onni ohjoaapi.
Ehin etäältä lepoa.
Nämä on rannat raiskattuna
Ilkeest ihmisen verellä,
Kamoittaavat kauhiasti
Pauhoot äänellä pahalla,
Muistuttaavat murhatyötä,
Loppua isän ihanan.
Kuinka aikoja asua,
Miss en kärsisi kävellä;
Maata mahtaisi väheä,
Kärsisi levollen käyvä?
Missä mieleeni tulisi,
Huolenaineita alati.
Valan vahvan vannottua

Kostoakseni kovasti
Surmaa surkiaa isäni,
Vaan ei valtaasa periä;
Kijän kiireellä kululla
Näiltä mailta, mantereilta.
Jo on veneeni vesillä,
Jo on kuuttini kulussa,
Alus aaloin nojassa.
Laivistoni laineilla.
Tuuli purjeihen puhuupi,
Länsi päällen lähättääpi
Luopi luuve huohtamiset,
Luuve luotamme ajaapi.
Ehtikää erikuningas
Tahikka tavoittakaatten
Ruotinmaalta Ruhtinoita,
Herroiks Ruotin Herttuvia.
Joillen toivotan toemman
Onnen oikian osaksi;
Kuin ol suotu suvulleni,
Suotu suomen Ruhtinoillen
Valituillen vallastamme.

(Ruunulinna ihastellen tätä kuunneltuaan vetäytyy heitä likellen.)

RUUNULINNA nuorempi.

Tuoll on kaimani kaula,
Heimolainen heinikossa,
Selkopiillänsä setäni;
Vielä herja hengittääpi,
Varmaan vetäytyy veressä;
Anomaan anteiksi
Paljoja pahantekoja.

8. KOHTAUS.

Entiset ja RUUNULINNA, (pyrkiin ylös vaan ei pääse.)

RUUNULINNA.

Oikeinpa onnennejot
Toven toivoivat minullen
Ruunuu Suomen Ruhtinoihen.
Kuolen kuninkaan nimissä
Vaivun suomen valtiana.
Vaikk on vahvat vallatonna
Vaikka melkoinen meteli
Kaikenkaltainen kapina;
Niin oun kumminkin kuningas
Herra henkeni lähössä.

(Kuolee.)

PARVIAINEN.

Heitti kurja kumman hengen,
Kurjan kulkusa lopetti,
Kurittoman kunnottoman,
Vaellukseni vallattoman.

JÄLKIPUHE.

Jälkipuheet tavallisesti joutoajanvietto, ovat aina huokeemmat esipuheita ja seuraavat välttämättömästi joka kirjaa josta on jotain sanottavaa, ja niinkuin minulla nyt tätä nykyä on väliaika, koska en taho niin kohta lopetettua kirjaani, käyvä tosiin käsin; niin huvittaissani aikaani koen ennättää ennen muita jälkipuheita pitämään.

Aine eelläkäypään murhekuvaukseen on jo ammin käsitetty Englannin kielellä Shakespearilta ja kerrattu ikään kuin se olisi tapahtunut Skotlannissa; mutta Walter Scott, tarussaan (History of Scotland,) kieltää sen siellä tapahtuneen. Missä se sitten olisi tapahtunut? *Kotimaassamme*. Sen jälkeen on sama Murhekuvaus (mitetty Macbeth) käännetty usiammillen kielillen, se on vaikuttanut minua toimittamaan tätä mejän omalla kielellämme, ojentain sitä sen jälkeen kuin minä olen luullut asian vaativan ettei Walter Scott voisi siinä mitää kiistää.[32]

Kielenmurteista minä olen tarkoittanut seurata sitä, jonka minä luulen enemmittäin harjoitetuksi Sallisen leirissä, jossa löytyi moninaisia suomenkansoja, ja jonka kautta kaikkuu meillen kehoittavaisimmasti se eesmännyt sankariaika. Tämän murteen avaruus ja taipuvaallisuus tekee sen soveliaisimmaks kaikista suomenkielessä, Väinämöisen harjoituksiin.

Sanoin kirjoittamisessa olen minä seurannut enemmän suomenkielen vaatimusta ja ulospuhetta kuin tavallisuutta, vähentäin, vaan vielä useimmin lisäten kirjoitusneniä esimerkiksi, liijan, piijan, hiijen (niinkuin Gananderin Mythologiassa kirjoitetaan) ja niin eespäin: jotka sanat muutoin kirjoittain, eivät seuraisi niinkään murteen ulospuhetta. Ei missään mainittuja sanoja ulospuhuta lii an, pii an, hii en; eikä hi en, pi an, li an ja vielä vähemmin li jan, pi jan, hi jan: vaan joka maan paikassa olen minä kuullut ulospuhuttavan täyvelisestii liijan j.n.e. Kaikista kielistä on kukatiesi suomenkieli se ainoa, jossa joka nenällä on arvo ja oma arvosa.

Minä olen myös tarkoittanut sanoista valita ei ainoastaan niitä tavallisimmia, vaan myöskin semmoisia joita ainoastaan silloin tällöin saapi kuulla sananlaskuissa, erinomaisissa puheenparsissa, runoissa ja loruissa: ja niinkuin suomen sanoilla on monenkaltaiset käännökset ja mukaukset, niin minä en ole sitonut ihteeni yksii: tahi oikeimmiten, minä olen paikoin sovitellut usiammanlaatuisia käännöksiä likeksyttä, että sen paremmin voisi selittää, mikä heistä mitenkin kaikkuu. Usiammittain olen minä kumminkin tavannut niitä jotka minun korvissani ovat kauniimmia ja ei ainoastaan semmoisia joihen olen enimmittäin tottunut.

Ehkä kuinka sanakas suomenkieli on, niin ei siinä kumminkaan, enemmän kuin muissakaan kielissä, voi välttää vieraita sanoja: niistä paljo on jo otettu mejän kieleemmä, joista yhet ovat valautuneet suomensanoin muotoisiksi ja toiset ovat jääneet pahimmoilleen esimerkiksi kraatari, joka niissä murteissa joissa paremmin ellennetään suomenkielen laatu, kirjoitetaan ja ulospuhutaan räätäli, joka jos kohta ei kauniimmia sanoja kumminkin on selvä ulospuhua; sanoin kraatari eli joskohta skräätäri eli skraatari, ei kumminkaan ruotinsana skrädäare tule oikein ulospuhutuksi. Sitä muotoin, sanoa skraatari eli kraatari on että tahtoa, vaan ei taitaa ulos puhua ruotin sanaa skrädäare, jotavasten, että sanoa räätäli, siinä ei ole mitään kiusausta, mutta se kuuluu selvällen suomalaisellen sanallen.

Paikat joita mainitaan ovat enimmät Kurkijoissa, nimittäin Linnämäki, Säkkimäki, Kuoksivuori, Himohirsi, Hiijenmäki, Jousimäki, Aronmäki, Annapori, Tervus, Pohjala, Naismeri, Akankivi, Marjasalmi, Veräjaselkä, Laikanlaksi, Hiijenlaksi, Pohjalaksi ja Tervunjoki. — Koitsanlahessa eli Parikkalassa; Mustakumpu, Lamminkylä, Poutala, Tiviä ja Anajoki (jonka niminen paikka myös Lapinmaassa löytyy), Hiitolassa, Pukinniemi. — Sakkolassa Taipale, josta seisoo yhdessä saksalaisessa nimiselityskirjassa; Taipale befestigte Stadt an dem See Ladoga, in der Provintz Kexholm auf einer Halbinsul. Joka suomeksi sanoo, Taipale vahvistettu kaupunki Ladoganjärven saapuvilla, niemellä Käkisalmen maanpaikassa. Siitä kaupunnista ja kukatiesi isosta Jumalan Tempelistä ei ole nyt enee jällellä, kuin moniaita vallia ja yksi rukoushuone; siellä olevain asukkaihen sukunimi on Laulaja: lieneenkö heijän esivanhempasa olleet laulajija Suuriin Ruhtinoihen hovissa ja Jumalan tempelissä?

J. F. Lagervall.

Viiteselitykset:

[1] Hanke, laitos, hankkiminen.

[2] Lieneenkö tämä Mullinen ollut esi-isä silleen Mullisellen joka nykyään on Wyrtemberin kuninkaan puolusmiessä (Ambassadöörinä) Pariississa.

[3] Sotahevoinen, myöskin soturi.

[4] Viskari, rautakappi joka kenkiin asemesta lyyvään hevoisiin kavioihen.

[5] Väähättäjä, kulettaja, houkuttaja.

[6] Vaartaja, painostaja.

[7] Maima, onkisyöttö kaloillen.

[8] Postiljuonia kuhiltaan paikoin juoniksi.

[9] Tana, maja, pesä.

[10] Kakkiat, pienet olennot eli haltiat, joita löytyy yleensä, vaan enimmittain kirkkomailta ja jotka unissa välistä näyttäytyvät.

[11] Myyvyke, myötääminen, apu.

[12] Riettautua, kiihtyä, kehoittautua.

[13] Väistäytyä, pakoon vetäytyä,

[14] Rustuiset, yhtä kuin rystyiset.

[15] Koussikka, kauha.

[16] Nätistää, puhistaa.

[17] Kehoittain muistutus, houkuttelemine.

[18] Moinen, semmoinen, senkaltainen, mokomma.

[19] Viisata, näyttää.

[20] Tuiki, tutti, tukkunaan.

[21] Heti, kohta.

[22] Kelo, kuivanut honka.

[23] Lovi, rako, väli; loveen, väliin.

[24] Syylet, käsnät.

[25] Manalla, sanotaan koska tahotaan sanoa, maan ja taivaan kannen alla.

[26] Huoneiset, suljetuksissa; niinkuin Valamossa ja Kononsaaressa.

[27] Putina, korvaniekka tuoppi.

[28] Kollahtua, parata, parantua.

[29] Kijjes, pesä, luola.

[30] Opastaa, opettaa, rangaista.

[31] Palleellaan, kupeellaan (enimmittain leikkipuheissa).

[32] Walter Scott on äsköin kuollut.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RUUNULINNA: MURHEKUVAUS 5:SSÄ
TAPAUKSESSA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may

be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™ .

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the

second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses.

Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.